5/255

Mai 2024
Anul XXII

Cafeneaua literară

Festivalul internațional de literatură

filstreet

LITERATURA ÎN STRADĂ

Festivalul internațional de literatură
filstreet
LITERATURA ÎN STRADĂ

24-26 mai 2024
Pitești

Festivalul internaţional de literatură ***Literatura în stradă. FILSTREET*** îşi propune să valorifice tradiţia istorică literară şi culturală a municipiului Piteşti, a judeţului Argeş, unde, de-a lungul a peste 250 de ani, s-au născut şi/sau au trăit scriitori de primă mărime ai literaturii române precum: Dinicu Golescu, Alexandru Davila, Liviu Rebreanu, George Topârceanu, Ion Minulescu, Urmuz, Alexandru Kiriţescu, Ion Pillat, Ion Barbu, Vladimir Streinu, Tudor Muşatescu, Augustin Z.N. Pop, Miron Cordun, Gheorghe Tomozei, Cezar Baltag, Florin Mugur, Dan Horia Mazilu, Cezar Ivănescu, Ileana Mălăncioiu, Gabriela Adameşteanu, Dorin Tudoran, Daniel Turcea.

Organizatori: Primăria Piteşti, Editura „Rocart”.

Invitaţi: din România, Anglia, Franţa, Germania, Republica Moldova, Grecia.

JURIUL *FILSTREET 2024* este format din criticii literari: Ion Bogdan Lefter - preşedinte, Irina Petraş, Alexandru Cistelecan, Gabriela Georghişor, Dan Gulea şi poetul Călin Vlasie.

PREMIILE *FILSTREET* poartă numele unor personalităţi argeşene care s-au născut în judeţul Argeş şi/sau care într-o anumită perioadă a vieţii au trăit în Piteşti, şi sunt acordate o singură dată aceluiaşi autor premiat. Nu există limită de vârstă. Prezenţa scriitorilor premiaţi este obligatorie.

1. Premiul Naţional de literatură „ION BARBU” pentru poezie, decernat unui scriitor în viaţă pentru OPERA OMNIA;
2. Premiul Naţional de literatură „URMUZ” pentru proză, decernat unui scriitor în viaţă pentru OPERA OMNIA;
3. Premiul literar pentru debut decernat unui scriitor aflat la prima carte, poezie/proză, volum apărut în anul editorial precedent ediţiei festivalului;
4. Premiul internaţional pentru promovarea şi traducerea literaturii româneşti în străinătate „RADU GABRIEL PÂRVU” - va fi acordat unui traducător străin pentru traducerea în altă limbă a unei opere a unui scriitor român reprezentativ sau a unei antologii din operele scriitorilor români reprezentativi, indiferent de epocă, perioadă şi curentul literar.

În cadrul ***FILSTREET***, Editura „Rocart” va decerna **Premiul special de literatură *FILSTREET*** unui scriitor român în viaţă, indiferent de genul literar în care s-a consacrat;

De asemenea, Primăria Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti, va decerna **Premiul special de literatură *FILSTREET*** unui scriitor român în viaţă, indiferent de genul literar în care s-a consacrat.

CÂȘTIGĂTORII Concursului Naţional de Poezie de Dragoste „Leoaică tânără, iubirea...”, Ediţia a XXIV-a, 26 aprilie 2024

La ediţia din acest an a Concursului Naţional de Poezie de Dragoste „Leoaică tânără, iubirea...”, juriul, format din Virgil Diaconu, Liliana Rus şi Lucian Costache, membri ai Uniunii Scriitorilor din România, a acordat următoarele premii:

Premiul I: Maria ANASTASIU, din Râmnicu-Vâlcea, absolventă a Facultăţii de Medicină Sibiu, 26 ani.

Premiul al II-lea: Teodora COSTEA, din Constanţa, studentă, anul II, Facultatea de Matematică şi Informatică a Universităţii Bucureşti, 20 ani.

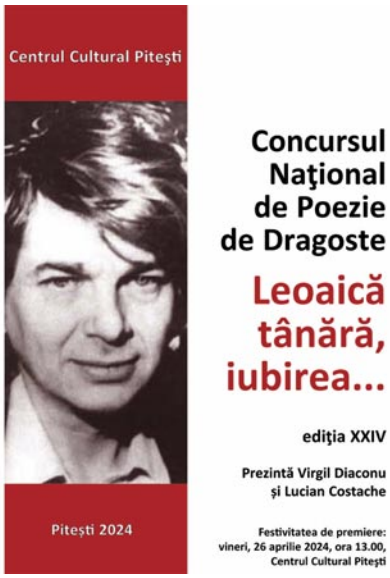
Premiul al III-lea: Ioana Rodica DUMITRU, din Ploieşti, consilier juridic, absolventă a Facultăţii de Drept a Universităţii Bucureşti, 31 ani.

Menţiune I: Ania Dana HERMAN, din Piteşti, funcţionar public, Facultatea de Ştiinţe Politice, Universitatea Bucureşti, 34 ani.

Menţiune II: Andra PANTEA, Timişoara, absolventă a Facultăţii de muzică şi teatru, Universitatea de Vest Timişoara, 35 ani.

Festivitatea de premiere va avea loc la Centrul Cultural Piteşti, **vineri, 26 aprilie 2024, ora 13.00**. Decontarea sumelor cuvenite se va face persoanelor premiate prezente la festivitate, în temeiul CI, sau persoanelor delegate.

Virgil DIACONU,
preşedinte juriu,
director *Cafeneaua literară*

Contemporanul
fondat în 1881
REVISTĂ NAȚIONALĂ DE CULTURĂ, POLITICĂ ȘI ȘTIINȚĂ

ÎN ATENȚIA MEMBRILOR CONSILIULUI UNIUNII SCRIITORILOR

SCRISOARE DESCHISĂ

Stimați colegi,

Mi s-a comunicat că azi a avut loc ședința Consiliului USR.

În calitate de membru al USR, solicit revenirea la statutul vechi, creat pe vremea lui Laurențiu Ulici.

Solicit reintrarea în legalitate a Uniunii Scriitorilor și organizarea alegerilor prin convocarea adunării generale, singura care poate legal modifica statutul USR. Președintele USR e firesc și legal să aibă 2 mandate – e un principiu democratic care se cuvine respectat.

Solicit redresarea statutului social al USR, al cărui prestigiu e șubrezit, elegant vorbind.

Solicit alegerea unui Consiliu alcătuit din scriitori care nu fac parte din sistemul organizatoric al USR.

Adunarea generală să se desfășoare în respectul legislației în vigoare. Doar pe această cale documentele Adunării generale (convocator, cu numele și seria CI, cu semnătura participanților, procesul-verbal al desfășurării adunării generale și originalul hotărârilor care se vor lua) vor permite înscrierea modificărilor în Registrul Asociațiilor și fundațiilor în termenul prevăzut de legislația în vigoare. Solicit, de asemenea, reprimirea tuturor membrilor USR excluși, suspendați și autoexcluși, începând cu mai 2005.

Reproduc mai jos câteva linkuri și trimiteri la documente juridice publicate de „Cotidianul”.

În ataș e decizia definitivă nr. 2777, pronunțată în ședința publică din 12.11.2020.

Vă invit să consultați pagina 89.

Cu mulțumiri!

Gânduri luminoase,

Aura Christi,
Revista ”Contemporanul”

Contemporanul
From: contemporanul@yahoo.com
To: Horia Gârbea, Varujan Vosganian, cornel ungureanu, Nicolae Corlat, marius chelaru, Adrian Lesenciuc, Peter Sragher, dunareanu, Radu Voinescu, Aurel Baros, George V. Volceanov, Theo Chiriac, Petras Irina, Angelo Mitchievici, cassian maria, Radu Vacarescu Hide

Cc: Stefan Borbely, MARIUS TUPAN, Ursache Magda, Codreanu Theodor, Eugen Uricaru, breban nicolae, Ideea Europeana, Constantina Raveca Buleu, Virgil Diaconu, Dorian Gellu, Ioan Es. Pop, Lucian Chisu, Lucian Vasiliu, valeriumatei@yahoo.ca, Gabriel Andreescu, Visarion ALEXA, Claudiu Neamtu avocat, Dorina Brandusa Landen, Daniel Banulescu, marian buciu,luiza barcan bun, Dana Duma, Daniel Cristea-Enache, mariusmihet, Ion Simut, Teodora Stanciu, sorin alexandrescu, Bogdan Crețu Hide

Wed, Apr 3 at 8:10 PM

Polemici

*POLEMICA Ch. W. SCHENK – Nicolae MANOLESCU**

SCRISOARE DESCHISĂ

Domnului Nicolae Manolescu la retragerea mea din USR

Domnule profesor Nicolae Manolescu,

După decesul prematur a lui Laurențiu Ulici Uniunea nu a mai făcut nici un schimb cultural, ***nici măcar nu mai există o secție de traducere și promovare a literaturii române peste hotare***. După atacul dvs. la persoana mea și nu la operă, în editorial (vedeți editorialul din **„România literară" nr. 27/7-13 iulie 1999, Anul XXXI** și celelalte, pe care le găsiți în arhiva RL), și după

România literară

Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor

Editor: Fundația România literară
Director general Nicolae Manolescu

7 – 13 iulie 1999 (Anul XXXII)

27

SADOVEANU ÎN ULTIMUL AN DE VIAȚĂ (pag. 12-13)

EDITORIAL de Nicolae Manolescu

O scrisoare

DIN KASTELLAUN, Germania, d-l Christian W. Schenk, scriitor și editor la Dionysos Literatur- und Theaterverlag, recent participant la întâlnirea de la Neptun a scriitorilor de origine română din întreaga lume, adresează d-lui G. Dimisianu o scrisoare plină de revoltă și de cuvinte grele. [...]

BICENTENAR BALZAC (pag. 21)

CAZUL DAN DEȘLIU (pag. 3)

Dan C. Mihăilescu – Show (pag. 4)

Revelațiile Gabrielei Melinescu (pag. 14)

MARIO VARGAS LLOSA: Poți fi oare elvețian? (pag. 20-21)

O dragoste din crimă (pag. 15)

„preluarea puterii" de către dumneavoastră, eu am fost nevoit să mă retrag de la Filiala București și să mă mut la Filiala Iași. În toată această perioadă nu numai că am fost absolut ignorat de „Centrală", dar și atacat de domnia voastră (evident tot la persoană! Recitiți și **România literară nr. 31/2022 ș.a.)**. Puteți citi și https://actualitatealiterara.ro/razboiul-manolescu-schenk-continua/ dacă vă interesează! Nici nu v-a trecut prin cap să-mi dați un drept de replică la acele atacuri nejustificate! În fine; în ultimii 20 de ani, nimic! Scriitorii au pătruns pe piața internațională singuri, sau cu sprijinul meu sau a altor idealiști ca mine, iubitori ai literaturii române. Nu mai are nici un sens să mai scriu și eu ce se întâmplă acolo, că știți sau că sunteți dus în eroare; au scris mulți alții, la fel cum mulți s-au retras, s-au revoltat, dar fără nici un efect! Oricum vina este a dvs. ca „suprem" al acestei uniuni. Nici măcar pe lista generală a membrilor Uniunii Scriitorilor din România nu mai exist, decât pe cea a filialei Iași, cu toate că sunt membru al Uniunii de la început. Majoritatea cărților mele sunt în circulație mondială, vezi doar două exemple:

https://www.amazon.de/s?k=christian+w.+schenk&crid=Q1J2CYMB7ZN1&sprefix=Christian+W.+Schenk%2Caps%2C82&ref=nb_sb_ss_ts-doa-p_1_19 **sau puteți vedea și pe**

https://www.bod.de/buchshop/catalogsearch/result/index/?q=Christian%20W.+Schenk&bod_pers_id=11947266 și multe alte librării fizice sau online! Am fost exclus din absolut toate manifestările naționale USR; am trimis pentru prima dată în activitatea mea literară, din absolută curiozitate (știind efectul, fără a fi profet, 18 cărți în limba română, germană, bilingv, clasici, contemporani, originale) și nu a trebuit să aștept mult să văd ce era clar din start: absoluta ignoranță în fața operei mele dedicată de o viață întregii literaturi române!

Infatuarea dvs. cu care ați reușit să infestați literatura ultimelor trei decenii și să exacerbați cele mai primitive sentimente ale scriitorilor care, până la "domnia" voastră, mai mergeau cu fruntea sus! La urma-urmelor, în ceea ce mă privește pe mine, e foarte simplu; ***puteți citi mai jos realizările mele***, în primul rând pentru literatura țării mele natale chiar dacă sunt plecat de aproape 50 de ani de acolo în Germania unde mi-am absolvit și studiile universitare, unde mi-am practicat meseria și unde m-am realizat. Problemele plecării mele au fost de conjunctură, dar nu am încetat o clipă să promovez literatura țării! Retragerea mea nu are nici o legătură cu proiectele la care lucrez în prezent sau pe viitor! Ca fost redactor-șef la revista "Convergențe românești" am atacat regimul ceaușist, am atacat printre altele și acele monstruoase „urbanizări", ca în anul 1986 să fiu declarat **persona non grata**, titlu de care am scăpat, împreună cu alții, prin invitația la Cotroceni de către ***„Frontul Salvării Naționale"***. Până la venirea dumneavoastră la conducerea USR totul a mers bine, după care, de astă dată, am redevenit (neoficial) **tot persona non grata** a acestei „uniuni" prin bunăvoința domniei voastre! Tentaculele „Centralei", în frunte cu dumneavoastră, au ajuns la toate filialele și între timp, evident, și la Filiala Iași! Nu pot înțelege cum de guvernul nu sancționează astfel „alunecări" nocive!

Cu aceste rânduri doresc să-mi anunț retragerea din Uniunea Scriitorilor din România. Evident că cererea de retragere o voi trimite și Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor!

Semnez, din păcate fără stima care în mod normal s-ar fi cuvenit,

Christian W. SCHENK

CUM SE ACORDĂ PREMIILE USR, sau TĂIAT LA FAȚA LOCULUI DE PE LISTĂ... (Probă de caracter...)

În mai 2022 am fost invitat de către Uniunea Scriitorilor, cu decont, masă și cazare, să vin la Târgu Jiu pentru a primit *Premiul Național al Uniunii*. Nu am refuzat, am fost acolo, iar când Manolescu s-a urcat pe scenă, probabil nu văzuse înainte lista premiaților, m-a tăiat la fața locului de pe această listă... Dacă aş fi ştiut, nici nu aş fi mers!

Ca la orice premiere (eu nu am participat la vreun concurs), sunt întotdeauna nominalizați doi sau trei. La mine era clar că eu primesc și că trebuie neapărat să vin. Premiul care mi s-ar fi cuvenit a fost însă dat, spontan, la două femei de care nu am auzit niciodată; aşadar, în mod clar, a împărțit ad-hoc premiul meu în două premii. Am văzut că și hârtiile pe care le-au primit cele două femei erau, spre deosebire de celelalte diplome, pe o hârtie normală, DIN A4 de 80 sau 90 g... Diploma mea, am văzut din primul rând unde stăteam în sală, a luat-o de pe grămada diplomelor și a pus-o jos lângă scaunul pe care stătea!

Cam astea au fost împrejurările, m-a pus pe drumuri de pomană fiindcă nu e chiar atât de ușor să ajung de aici, din Germania, până la Târgu Jiu. Tren până la aeroport, avion până la București, mașina de la București la Târgu Jiu și la fel la întors! Evident, după toate cele, mi-au dat o singură noapte la hotel, restul de trei a trebui să le plătesc, la fel ca și transportul! Asta-i!

Cu stimă,

Christian W. Schenk, 27 03 2024

RETRAGEREA DIN UNIUNE

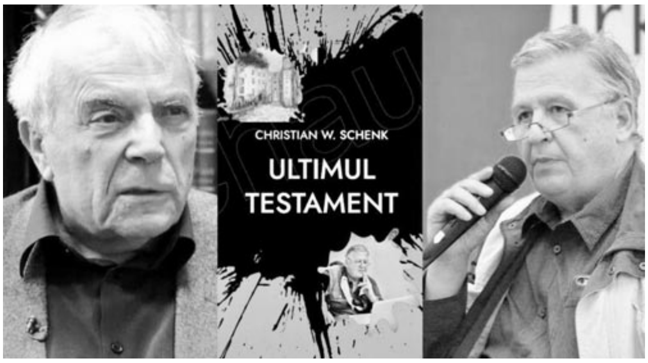
M-am retras din Uniune în anul 2023, dar Manolescu nu mi-a acceptat demisia! Deci cam stau în aer fiindcă nu am nici o confirmare a retragerii din Uniune, ci doar confirmarea primirii scrisorii mele de demisie și reacția lui la această scrisoare. Atât și nimic mai mult!

Forma retragerii mele din uniune este în scris, cu semnătură.

Christian W. SCHENK, 27 03 2024

* Primit la redacție în cursul lunii martie 2024

RĂSPUNSUL LUI NICOLAE MANOLESCU „România literară"

Scriitorul Christian W. Schenk ne-a trimis din Boppard am Rhein un Argument-Protest intitulat **La retragerea mea definitivă din Literatura Română**. Nu rezultă că a intenționat să ni-l ofere spre publicare. E vorba probabil de un act personal, un fel de demisie, pe care, în ce ne privește, nu putem decât să-l regretăm. Din păcate, dl Schenk își motivează gestul prin câteva considerații care ne privesc direct. Iată ce scrie despre viața literară din „țara limbii a cărei cultură o promovez de 50 de ani": „Corupția culturală a fost ridicată la rang de absolută dominare, cei implicați fiind strânși într-un nucleu aproape despotic, unde talentul și munca cinstită nu mai au loc; unde se finanțează, se «subvenționează», se premiază, își dau funcții (nici nepotismele nefiindu-le străine) între ei. Ce e mai trist este că acest «mic imperiu» este condus în cea mai mare parte de nulități, cu câteva excepții, desigur." Sau iată ce scrie despre Uniunea Scriitorilor, al cărui membru dl Schenk este în Filiala de la Iași: „Intrarea în USR este, desigur, dependentă de simpatii, de antipatii și relații sau, pur și simplu, de noroc. Președinții Filialelor merg cu dosarele în mână la «centrală», unde prima filieră pe care trebuie să o treacă este cea a conducătorului suprem, abia pe urmă comisia sau Comitetul Director aprobă sau respinge resturile rămase." Din câte știu, dl Schenk n-a solicitat demisia din USR. Statutar era să-i fi adresat demisia președintelui Filialei, dl Cassian Maria Spiridon, ocazie numai bună de a-l informa cu privire la nemulțumirile d-sale. Poate că dl Cassian i-ar fi atras colegial atenția că n-a venit niciodată, cu dosarele sub braț, la mine, „conducătorul suprem", ca să le aprob și că lucrurile stau, în general, cu totul altfel în USR. Cât privește aprecierile pe care dl Schenk le face, cu atâta aplomb, despre viața literară și despre USR, ele țin de o flagrantă necunoaștere a realității. Absolut nimic, din spusele dlui Schenk, nu este adevărat, nici, spre exemplu, în primul rând, „corupția", care, în opinia d-sale, ar fi devenit „endemică" în cultura noastră, nici, în ultimul rând, modul în care se fac primirile în USR. E prea ușor a spune că e vorba de o incorectă informare, scuzabilă, în definitiv, prin distanța dintre Germania și România. În fond, dl Schenk comite un act deliberat de dezinformare a acelei opinii publice care i-ar citi, eventual, Argumentul-Protest sau **Ultimul testament,** o carte a cărei copertă ne-o trimite în **attachment.** Aș minți dacă aș pretinde că opiniile dlui Schenk mă iau prin surprindere. O parte din ele mi le-a făcut cunoscute cu ocazia recentei noastre întâlniri de la Tg. Jiu, vădit provenite dintr-o anumită frustrare. Ceea ce mă surprinde este cealaltă parte a opiniilor, pe care nu mi le-a împărtășit, false, tendențioase, și, mai cu seamă, mă surprinde tonul inadmisibil, mult prea sigur de el, pe care îl folosește. N-am încotro și trebuie să recunosc că n-am fost în stare să-l judec corect pe dl Schenk cu ocazia conversației noastre, când am văzut în d-sa un om rezonabil. Mea culpa! **(Nicolae Manolescu)"**

RĂSPUNSUL MEU

Deci să rezumăm:

Desigur că v-am trimis scrisoarea spre publicare, dar cum era de aşteptat dvs. nu daţi nimănui drept de replică în România Literară, deci scrisoarea a fost preluată de mai multe ziare şi reviste care, e de la sine înţeles, nu apar sub egida USR (cine ar fi avut curajul?).

Dar să revenim scurt la oile noastre:

Faceţi aceeaşi greşeală pe care aţi făcut-o şi în 1999, 7 - 13 iulie 1999 (Anul XXXI), când **m-aţi atacat în editorial la persoană** (de fiecare dată numai la persoană) **şi nicidecum realizările mele**, precum şi în alte numere pe care nu le mai caut în arhiva revistei. Scrisoarea pentru care m-aţi atacat în 1999 a fost adresată domnului G. Dimisianu personal, nicidecum dumneavoastră sau României literare. Atunci am avut curajul să iau apărarea unui scriitor care a fost defăimat în revista pe care o conduceaţi şi pe care o conduceţi şi acum. Nici atunci ca de altfel nici acum nu aţi publicat scrisorile mele, ci le-aţi comentat după cum vi s-a potrivit mai bine, rupte din context şi fără drept de replică. Desigur **consideraţiile vă privesc direct** (nu „**ne**" precum scrieţi), de astă dată ca preşedinte al Uniunii Scriitorilor, post pe care îl deţineţi de 17 ani, motiv pentru care am renunţat atunci la „centrala" Bucureşti transferându-mă la filiala Iaşi. Desigur că nu am solicitat **atunci** ieşirea mea din USR fiindcă numai din interiorul ei, ca membru, îmi puteam spune părerile pe care dumneavoastră evident nu le-aţi putut accepta! ("Capul plecat, sabia nu-l taie!„ oare Bolintineanu are dreptate când scrie în al doilea vers: „Dar cu umilinţă lanţu-l încovoaie"?).

Dacă aţi fi citit mai atent ce am scris A.D. 2022, nu era vorba de retragerea mea din literatura română (cum aţi scris absolut nejustificat (ci demisia din Uniunea Scriitorilor din România, nu din cauza filialei Iaşi, ci a „Centralei" sub conducerea dumneavoastră şi atunci, evident, din filiala pe care o controlaţi!

Adică eu nu cunosc realităţile vieţii culturale?! Motivaţi această „necunoaştere scuzabilă„ prin distanţa dintre România şi Germania! Eu sunt în permanentă legătură cu scriitorii din ţară; nu am să vă dau o listă ca să nu-i compromit! Interesant e că toţi, aproape fără excepţie până acum, îmi dau dreptate, dar... în particular sau între patru ochi! Cine are curaj să vi se împotrivească? Fizic eu ajung mai repede la Uniune decât colegii din Satu Mare, Cluj, Timişoara sau Craiova!

Nu sunt nici frustrat, nici tendenţios cu atât mai puţin răuvoitor precum scrieţi, altfel nu aş fi promovat peste 300 şi mai bine de autori români clasici şi contemporani, în antologii şi peste 100 de cărţi ale autorilor români începând de la Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga. Ion Minulescu etc. (Toate aceste cărţi sunt controlabile şi în difuzare), până la moderni şi postmoderni! **De toate acestea, desigur şi de înţeles, nu aţi pomenit nimic cu toate că vi le-am scris; nici despre cronicile şi studiile lui Dumitru Micu, Eugen Simion, Marin Mincu, Ovid S. Crohmălniceanu, Mircea Zaciu, Aurel Sasu, Gheorghe Bulgăr, Emil Manu** şi mulţi, mulţi alţii!

Sunt sigur că dumneavoastră sunteţi absolut dezinformat în privinţa realităţii literare din România, fiind înconjurat (ca orice conducător suprem) de oamenii aleşi de dvs. cărora nici prin cap nu le-ar trece să critice/să vă informeze despre situaţia reală. Eu fiind doar la bază, ca majoritatea de altfel, aflu mult mai multe, ştiu cum gândesc scriitorii, cunosc şi frica acestora (pierderea pensiilor de drept fără să mai pomenesc de „indemnizaţiile de merit", dar şi motivele multora dintre ei care nu au curajul să vă spună/scrie tristele adevăruri.

Ergo, dumneavoastră, domnule Manolescu, sunteţi cel dezinformat, nu eu „cel de la bază", tocmai din motivele celor expuse mai sus, numai că nu conştientizaţi sau nu doriţi (?!), din păcate, această tristă realitate!

În fine, aveţi felul dumneavoastră de a vă comporta faţă de scriitori, faţă de promovarea literaturii române dând vina pe **Institutul Cultural Român**, unde nu pot să nu vă dau în parte dreptate, dar care nu poate funcţiona fără o Uniune pusă la punct atâta timp cât **Uniunea Scriitorilor nu are nici o secţiune de traducere şi promovare a literaturii române în străinătate.**

În afară de toate nu îmi amintesc când aţi vorbit cu mine sau dacă m-aţi văzut anul acesta la Târgu Jiu precum scrieţi în noul atac (martori sunt cei câteva sute de spectatori şi scriitori aflaţi în sala Teatrului *„Elvira Godeanu"*). Poate sufăr eu de Alzheimer sau de demenţă de nu îmi amintesc să fi dialogat acolo cu dumneavoastră, nici măcar o privire n-am schimbat!

*Tocmai fiind un om rezonabil (**nu cum aţi crezut crezut, vorbele dumneavoastră**) nu pot încheia decât cu:* **Abyssus, abyssum invocat!**

Cu acelaşi respect ca în scrisoarea deschisă,

Christian W. SCHENK

280 de ani de poezie românească. 2800 de pagini rânduite în 7 volume. 30 de ani de zbatere întru promovarea culturii române.

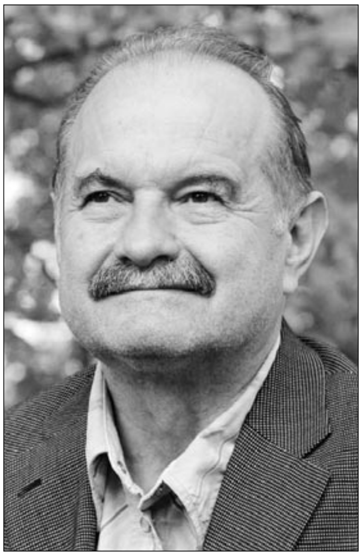
Un traducător excepţional, pasionat, dedicat, subtil: Christian W. Schenk.

Nu faptul că există şi numele meu într-unul din volume mă determină să fac această postare, ci recunoaşterea valorii şi a muncii fabuloase a „Trovantului Schenk"! (**Mihaela Grădinariu**)

Simptome

Ion SIMUȚ

TUDOR ARGHEZI:
21 mai 1880 - 21 mai 2024 - 144 de ani de la naștere

Tudor Arghezi în anii împotrivirii tacite (1948-1953)

Interzis de la 1 ianuarie 1948 încoace, Arghezi intra în noua epocă bine îndârjit în împotrivirea sa faţă de regimul comunist. Iluziile sale socialiste din tinereţe, de la începutul secolului XX, dispăruseră de mult timp. Oponentul era clarificat ideologic. Diferenţa esenţială era că, dacă până în pragul anului 1948, împotrivirea sa putea fi explicită (cum vedem din articolul său despre „stilul bolşevic"), după aceea, **victimă a cenzurii, împotrivirea sa nu putea fi decât tacită şi mocnită** (cum vom vedea din „scrisul pe ascuns", din manuscrisele tăinuite şi îngropate, restituite de fiul Baruţu abia după 1990, în volumul *Tudor Arghezi, Anii tăcerii*, ediţia coordonată de Doina şi Baruţu T. Arghezi, Universitatea de Vest „Vasile Goldiş", Arad, 2010).

1948

– În ianuarie, apare în foileton, în „Scânteia", articolul *Poezia putrefacţiei sau putrefacţia poeziei*, semnat de Sorin Toma, redactor-şef al „Scânteii", membru în Comitetul Central al PMR, fiul poetului proletcultist Alexandru Toma, ce va deveni poetul oficial al perioadei staliniste. Concluziile, detaşate ca atare în finalul unei analize ideologice prin filtru marxist, bazat pe principiile proletare formulate în broşura *Descompunerea artei burgheze* de V. Kemenov, relevă sensul ofensiv **împotriva decadentismului atribuit poeziei argheziene:**

„1. Nu există artă pentru artă. Arta are întotdeauna şi la orice artist un caracter de clasă. [...] Urmând evoluţia păturii proaspete a burgheziei noastre, **Arghezi a ajuns să strecoare publicului cititor o adevărată contrabandă de droguri, stupefiante, afrodisiace şi otrăvuri spirituale.**

2. **Conţinutul ideologic al poeziei lui Arghezi (desgustul de viaţă, scârba şi ura faţă de om, pesimismul, misticismul, cultivarea a tot ce e bolnăvicios, căutarea morţii) nu are în sine nimic original şi nimic «naţional».** În epoca monopolurilor imperialiste, acest conţinut ideologic reprezintă marfă standardizată pe scară mondială a artei burgheze decadente. [...]

3. Forma de expresie a unei opere nu poate fi judecată izolat de conţinutul acestei opere, mai precis: de conţinutul ei ideologic de clasă. Conţinutul şi forma estetică în care acesta e exprimat nu sunt două lucruri deosebite decât pentru cine nu ştie să vadă şi să gândească ştiinţific. (...) Alinierea formei după fondul ideologic. Mucigaiuri, bube, noroi în conţinut. Mucigaiuri, bube, noroi în expresie.

4. Nici în această privinţă, Arghezi nu este un inovator. [...] În acest domeniu Arghezi nu face în poezie decât ceea ce a făcut Picasso în pictură, introducând ca material artistic în tablourile sale excrementele.

5. [...] **Estetica decadentă** însă – aceea spre care a alunecat şi în care s-a înfundat Tudor Arghezi – nu este pur şi simplu estetica unei clase în agonie şi, mai precis încă, într-o agonie agresivă, asemenea unei nebunii furioase. O asemenea «estetică» nu poate pretinde o mai mare valoare de circulaţie decât ar putea să aibă nişte obiecte fabricate într-o leprozerie sau nişte idei elaborate în casa de nebuni. Ea nu este propriu-zis o estetică, ci un fenomen patologic, un agent al contagiunii pe care societatea sănătoasă trebuie să o izoleze."

Raţionamentul ideologic al lui Sorin Toma ajunge la decizia că o asemenea operă, profund afectată de decadentismul burghez, trebuie izolată, înlăturată din circulaţia valorilor în noua epocă, pe care ameninţă să o infecteze cu noxele ei.

Cu alte cuvinte, poezia lui Arghezi trebuie interzisă, iar scriitorul – înlăturat din viaţa publică. Şi aşa se va întâmpla pentru următorii cinci ani. Excluderea poetului din viaţa literară pare definitivă şi irevocabilă.

Gheorghe Grigurcu povestea că interdicţia era atât de severă încât, pentru faptul de a-i fi întâlnit pe Arghezi şi Blaga în anii 1950, a fost dat afară de la Şcoala de Literatură. Elevii sau studenţii care citeau pe ascuns opera celor doi riscau şi ei să fie exmatriculaţi.

Decizia de interzicere a lui Arghezi venea din vârful ierarhiei politice, chiar de la Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general al PMR. Aripa stalinistă a propagandei din acei ani transmite mai departe ordinele: Iosif Chişinevschi, Leonte Răutu, Ofelia Manole, Mihail Roller. Critici ca Nicolae Moraru şi alţii pun în aplicare realismul socialist de inspiraţie stalinistă, în şedinţe, directive şi articole din ziare şi reviste. Dogmatismul decide pe toate planurile.

Scriitorul şi familia lui, cu soţia Paraschiva şi cei doi copii, Mitzura şi Baruţu, trăiesc izolaţi la Mărţişor, cu posibilităţi foarte modeste de subzistenţă. La începutul verii, poetul vindea cireşe şi vişine la poarta proprietăţii, pe care cu greu reuşeşte să o păstreze.

– Baruţu îşi aminteşte: „«Desfiinţat» de articolul citat, tata a pierdut toate drepturile carierei lui literare, o bucată de vreme chiar pensia lui de scriitor şi, mai grav, dreptul de a avea

cartele de pâine, de carne, de ulei, de zahăr, de îmbrăcăminte şi de combustibil, pentru că pe acea vreme sloganul zilei era: «Cine nu-i cu noi e împotriva noastră!»". (Baruţu T. Arghezi, *Înaintea uitării*, Editura Abaddaba, Oradea, 2000, p. 89)

– În preajma Crăciunului 1948, Baruţu acceptă propunerea unui prieten medic (cu trecut legionar) de a tipări în tiparniţa tatălui **un manifest „diversionist"**: manifestul, pus sub semnătura Comitetului Central al PMR, cerea să se acorde sprijin Anei Pauker în iniţiativa ei de unire a ţării cu URSS. (Mirel Anghel, *Viaţa lui Tudor Arghezi*, Editura ProUniversitaria, Bucureşti, 2012, p. 315-317). Mirel Anghel a cercetat Arhivele Securităţii şi a dezvăluit pentru prima dată acest episod necunoscut din biografia lui Arghezi. Consecinţele sunt dezastruoase.

1949

– În 26 noiembrie 1949, Baruţu, student la Institutul de Educaţie Fizică, identificat ca vinovat de tipărirea manifestelor, este arestat pe stradă. **Baruţu rămâne întemniţat la Jilava până în iunie 1950.** (Mirel Anghel, vol. cit., p. 316-317)

– **O echipă trimisă de Securitate descinde la Mărţişor şi distruge tipografia lui Arghezi,** probabil şi în virtutea legii naţionalizării. Dar distrugerea părţilor mai mici ale tipografiei nu poate fi fără legătură cu **isprava lui Baruţu de tipărire a manifestelor**. Poetul şi soţia sa sunt şocaţi, până într-atât încât vor avea probleme grave de vedere. (Baruţu T. Arghezi, *Note şi comentarii*, Editura Marineasa, Timişoara, 1999, p. 182; Mirel Anghel, vol. cit., p. 315)

– „În această conjunctură dramatică, Arghezi este îngrijorat de soarta manuscriselor sale. De teama unor percheziţii şi a unor urmări şi mai grave, îngroapă o parte din ele în grădină. Unele manuscrise sunt arse de poet." (Mirel Anghel, vol. cit., p. 317)

– **Manuscrisele îngropate în grădină vor fi recuperate de Baruţu**, păstrate de el, duse clandestin în Elveţia, donate Universităţii „Vasile Goldiş" din Arad la întoarcerea sa în ţară şi restituite după 1990. (v. Tudor Arghezi, *Anii tăcerii*, ediţie coordonată de Doina şi Baruţu T. Arghezi, Universitatea „Vasile Goldiş", Arad, 2010).

1950

– **Disperat de arestarea lui Baruţu şi menţinerea lui în închisoarea de la Jilava, Tudor Arghezi îi scrie o scrisoare Anei Pauker, la intervenţia căreia Baruţu este eliberat în iunie 1950.** Dar acesta **este începutul unei tranzacţii, prin care Tudor Arghezi îşi pune în pericol propria libertate** şi va fi treptat nevoit să cedeze la insistenţele de colaborare cu regimul comunist. (Mirel Anghel, vol. cit., p. 317). Nici Tudor Arghezi, nici Baruţu nu vor vorbi sau scrie niciodată despre acest episod.

– **Încheie un contract cu Editura „Cartea Rusă"** pentru traducerea romanului *Moloh* de Cuprin; traducerea va fi realizată în colaborare cu R. Vasilescu şi va apărea anul următor.

1951

– Apare traducerea romanului *Moloh* de Cuprin (ortografiat ulterior Kuprin), la Editura Cartea Rusă.

1952

– Apare traducerea volumului *Povestiri* de Saltâkov-Scedrin, în colaborare cu Octav Panaitescu, tot la Editura „Cartea Rusă".

– Apare volumul *Fabule* de Crâlov (ortografiat ulterior Krîlov), cu menţiunea „în tălmăcirea lui Tudor Arghezi", Editura ARLUS Cartea Rusă.

1953

– **Apar primele poeme în presă**: *Plaja* şi *Şcoala*, în „Cravata roşie", nr. 17, septembrie 1953 şi poemul *Giuvaere*, în „Viaţa românească", nr. 11, noiembrie 1953.

– Revine şi în publicistică, cu articolul *Alegeri şi aleşi, odinioară*, în „Cultura poporului", nr. 11, noiembrie 1953.

Să sesizăm că **primele poeme ale lui Tudor Arghezi apar numai după moartea lui Stalin**, întâmplată în martie 1953, dată după care încep schimbări pozitive de nuanţă în viaţa culturală (tot spre sfârşitul anului apare şi romanul *Bietul Ioanide* de G. Călinescu).

Resursele de regenerare a propriei creaţii provin din acumulările acestei perioade de interdicţie. **Volumele *1907* şi *Cântare omului* sunt proiectate şi scrise parţial în aceşti ani întunecaţi 1948-1953, când laboratorul arghezian de creaţie nu a încetat să funcţioneze în secret.** Pavel Ţugui, activist de partid, care i-a fost apropiat poetului în acei ani, depune mărturie: „Autorul celebrelor *Flori de mucigai* îşi uimea cititorii devotaţi prin cicluri de versuri originale, zămislite cu migală, de-a lungul anilor de izolare şi interdicţie. Creaţia poetică argheziană, foarte bogată în anii 1946-1954, este rezultatul exclusiv al preferinţelor şi meditaţiei, în singurătate, şi ea nu poate fi explicată, sub nici o formă, prin vreo «comandă socială» sau alte ingerinţe exterioare. Că ciclurile de poezii au fost concepute şi definitivate de poet înainte de începutul anului 1955, o dovedeşte «cronica» predării lor la edituri: în martie 1954 predă Editurii Tineretului cărticica *Prisaca*; în iunie 1955, zilele reabilitării oficiale, prezintă, la aceeaşi editură, ciclul *1907. Peizaje*; iar peste vreo 40 de zile depune la Editura de Stat pentru Literatură şi Artă ciclul *Cântare omului*. Poate cineva să susţină că înainte de luna mai 1955, i s-ar fi cerut poetului să scrie operele menţionate? Nimeni, absolut nimeni!" (Pavel Ţugui, *Amurgul demiurgilor. Arghezi,, Blaga, Călinescu (Dosare literare)*, Editura Floarea Darurilor, Bucureşti, 1998, p. 69-70).

Urmează, din 1954, ceea ce am numit ***Conformismul senectuţii* (1954-1967)**. Mirel Anghel numeşte foarte bine acest capitol din biografia lui Tudor Arghezi, fenomenul ideologic dominant în anii de după revenirea scriitorului în actualitate: „îmblânzirea unui potrivnic".

TUDOR ARGHEZI

(Din manuscrisele anilor 1948-1953)

[De ani la rând cuvântul zace.]

De ani la rând cuvântul zace.
Vino, condeiule, încoace.

Tăcerea-i prinsă ca un mucegai
Fulgi pentru aripi noi, prin scai,

Simptome

Prin spini, prin buruieni de mătrăgună.
Nu l-ai făcut o viaţă de minciună
Şi n-ai slujit la idoli de hârtie,
La sfinţi de cârpă fără mucenie
Şi la Irozii sluţi din Miazănoapte
Care beau sânge-amestecat cu lapte.

M-aş lepăda de tine bucuros
Dar n-am alt grai, condeiule, frumos.
Şi nici o altă sculă mai adevărată.
Pentru trezirea-n mine aşteptată
A îngerului meu ascuns.
Din sufletul închis ca un mormânt,
El s-a mişcat ca rădăcina în pământ
Şi-ncepe frunza, aripa să-i crească
Atinsă de-adierea mai proaspătă cerească.

Nu ca să scrii pentru deşertăciune.
Ci pentru dorul meu de rugăciune.
Cel ce munceşte ştie că se roagă.
Mi-a mai rămas o mână-ntreagă
Şi mă închin cu ea, în loc de trei
Degete strânse-n frunte, pe condei.

Te-am căutat o viaţă, streine,
Şi tu erai alăturea de mine.

Nu te freca la ceafă şi la tâmplă.
Trecutu-i vinovat de ce se-ntâmplă
Nu pot să iert, atât nu pot să iert
Că cei de ieri au fost numai pe sfert
Şi nici atât, optimi, zecimi de om,
Cum e o cracă ruptă într-un pom.
O ramură uscată fără rod
Pribeagă şi ivită dintr-un nod.

Că iese în cenuşe scânteie din tăciune
Blestemul meu e tot o rugăciune.
Fără de voie inima şi gura
Se însoţesc cu dragostea şi ura.
Şi-aceleaşi gânduri şi cuvinte
Sunt când spurcate, Doamne, şi când sfinte.

Sfânta Paraschiva 1951

Doamne

Mi-e frică, mamă,
Să-mi amintesc şi cum mă chiamă,
Mi-e frică, mamă,
Când mă goneşte, când mă chiamă,
Şi când mă uită, că şi-atunci mă ştie.
Mi-e frică de condei şi de hârtie,
De lume şi singurătate
Mi-e frică, suflete, de toate.
De zi, de noapte, mai ales de noapte.
Trec murmure, trec şoapte
Şi s-a oprit un cal în poartă.
Mi-e inima aproape moartă.
Trecea un car, parc-a trecut un dric
Mă caută pe mine, cel atât de mic?

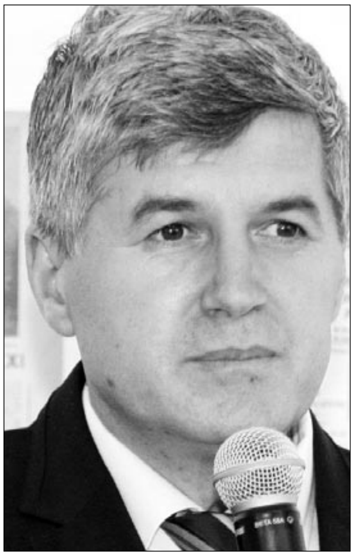
Şi au trecut un fel de popi făr-anteriu
Şi m-au zărit că stau în cot şi scriu.
Li s-a părut ciudat
Şi m-au pârât că nu m-am dezvăţat,
Că nu m-am cuminţit.
Condeiul e de glonţ şi de cuţit
Negreala opăreşte, dă băşici,
Şi scoate bube mari şi scrofuri mici
Şi ustură, jupoaie
Hârtia-i de muştar ca de buboaie.
Am scris un cântec cu aghiasmă
Şi a ieşit un foc de cataplasmă.

A! Blestemata pana mea
Are ardei şi apă tare-n ea.
De cum apăs, hârtia e jilavă
Şi scoate lacrimi de otravă.
Vreau să mângâi şi zgârie şi muşcă
Slovele-aduc a iarbă ca de puşcă
A vitriol şi-a ţipirig
De ce or scoate ele fum şi frig
Că le vreau blânde şi blajine.

[Sunt, Doamne, făr-a şti, un vinovat]

Sunt, Doamne, făr-a şti, un vinovat
Nu-n faţa ta, la care am o vină
De-a mă-ndoi,
Ci faţă de o pravilă streină.
Cu tine am o şoaptă veche, de o viaţă,
Că stăm şi zi şi noapte faţă-n faţă,
Parcă mă chemi şi eu te chem prin ceaţă.
Sunt vinovat că-s drept şi neclintit.
Când mă gândesc sunt vinovat.
Când nu gândesc, când tac şi când prind grai.
Că-s împăcat, că nu sunt împăcat
Sunt de-o potrivă vinovat.
Sunt vinovat că sunt,
Că râd sau că mă-ncrunt,
Că am copii, c-am prieteni, c-am duşmani.
Şi mă pândeşte ochiul vânzător
Şi mă pândesc tăcerea, bârfa şi minciuna.
Şi n-are trecere nici una
Din suferinţele de totdeauna.
Că am răbdat, că m-am trudit
Sunt vinovat şi-nvinuit,
Şi că mă dor
Ţărâna, viii, morţii şi pieirea lor.
Sunt vinovat că nu-i uit,
Că nu-i mînjesc, de ei că nu mă leapăd.
Sunt vinovat că mi-este milă.
Sunt vinovat că sunt al lor.
Ş-aştept mereu să-mi sune ceasul lor.

Generația ‘60 - generația socialismului (ep. 33)

Ar fi nevoie de un adevărat institut care să studieze istoria presei județene (nu literare) din România din perioada comunistă (precum „Secera și ciocanul”, „Flamura Prahovei” etc). Așa ar ieși la iveală multe compromisuri făcute de scriitori, compromisuri reluate arareori în cărțile tipărite. Critic vorbind, nu e corect să pui alături scriitori care, pentru a-și vedea tipărită o carte, mai strecurau în reviste de mâna a doua versurile cerute de criticii comuniști ai vremii (mai vinovați decât autorii), de cei cu convingeri tinerești, dar de care mai apoi s-au dezis (gen Ana Blandiana), cu scriitori care, de la debut și până în 1989, au cântat ba pe Stalin, ba pe Lenin, ba Partidul Comunist, ba pe Nicolae și Elena Ceaușescu. Trei categorii. Eu am cercetat presa literară...

Corneliu Șerban: „Sînt, mai presus de toate, comunist” (1984)

Corneliu Șerban s-a născut la 8 martie 1937, la Dornești, județul Suceava, dar, prin natura serviciului tatălui său (ceferist), ajunge la Teișani (unde urmează cursul primar), apoi la Vălenii de Munte (unde urmează gimnaziul). Absolvă Liceul „I.L. Caragiale” în 1954. Debutează cu versuri în 1953, în „Flacăra Prahovei”, urmând, apoi, un an, cursurile Școlii de Literatură „Mihai Eminescu” (fiind coleg cu Nicolae Labiş, Paul Goma, Gheorghe Grigurcu, Florența

Albu, Aurel Covaci ș.a.) În 1959 absolvă Facultatea de Filologie București, ajungând profesor, doi ani, la Uda, Teleorman, după care se angajează metodist la Casa Creației Populare a Județului Prahova, post în care stă până în 1966, când ajunge ziarist la „Flacăra Prahovei” până la pensionare (1997, după 22 decembrie 1989, ziarul județean își schimbă denumirea în „Pravova”).

A publicat, în revistele literare, foarte puțin, cum remarca Eugen Simion (în 16 martie 1956, în „Contemporanul”, poezia „Cu Serghei Esenin”, în „Viața romînească”, ianuarie 1958, poezia „Drumuri”), dar Corneliu Șerban a publicat multe versuri în ziarul „Flacăra Prahovei” (unde lucra), în care îl și remarcă Mihai Gafița când îl selectează în antologia „Sub semnul revoluției. 30 de tineri poeți” (1959).

Din „Generația tânără”, spunea Nichita Stănescu, într-un interviu, că știa că ar fi făcut parte. Dar dacă s-ar fi impus „generația entuziaștilor”? Formula e lansată de Lucia Olteanu, în „Contemporanul” din 16 martie 1956, într-un articol astfel intitulat, în care observă că „talentele tinere din țara noastră sunt multe și viguroase; ele se integrează pe deplin generației entuziaștilor constructori ai socialismului”.

Cert este că poetul Corneliu Șerban aparține generației 60 – prin formare, afirmare, tematică, mijloace, neomodernism asumat. Dacă a fost uitat, nu-i vina noastră. Dimpotrivă, noi îl scoatem la lumină. „Mă vor descoperi, poate, într-o bună zi,/în propriul lor suflet/în ființa lor/năpădită de atâtea uitări”, scrie poetul la o venerabilă vârstă în poezia „Șansa” (volumul „Ce-ai făcut cu viața ta?”, Editura Prahova, Ploiești, 2023).

Pentru ploieșteni se pare că a fost un poet și ziarist (sportiv) important. La 10 august 2011, la Ploiești, s-a lansat volumul lui Nicolae Dumitrescu intitulat „Un destin asumat – poetul și gazetarul Corneliu Șerban” (cu prefață de Ieronim Tătaru, Editura „Kartha Graphic”). Nicolae Dumitrescu îl socoate „un poet tradiționalist, de un clasicism ponderat, cu răzlețe aluzii livrești”. Același Nicolae Dumitrescu consideră, la 20 iulie 2023, în „Prahova”, articolul „Un semnal editorial, marca Corneliu Șerban”, „remarcabilă este prezența sa în culegerea colectivă <Sub semnul revoluției. 30 de tineri poeți>”. Ori Nicolae Dumitrescu are convingeri comuniste, precum Corneliu Șerban, ori nu i-a citit cărțile! Vom vedea imediat cât de „remarcabil” este.

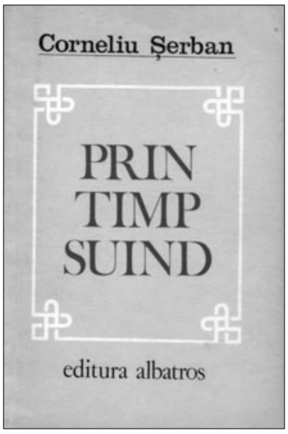
Lui Corneliu Șerban i se publică patru poezii, cât lui Nichita, în culegerea invocată deasupra. Vom cita câte puțin, din lipsă de spațiu. În „Există un asemenea partid”, cântă: „Ești brațul dîrz de muncitor și ești/ogorul neoprit între hotare,/în inima mulțimilor trăiești/și-n noi, în fiecare.// Ești steagul roș și sîngele din el,/tot visul și tot dorul de înalt,/zvîcnită săgetare către țel,/întîiul pas în marele asalt//... Ești inima și cerul fără pată,/în toate ești neîntrerupt fluid,/ești ce-i măreț și simplu totodată,/...Există

un asemenea PARTID.” Să cităm și din poemul „Moscova... Moscova”: „Nesfîrşire rusă.../Dindărătul ochelarilor mă-nvăluie/privirea lui Cehov intraductibilă-n vers/...//Superbă ninsoare.../Unchiule Vania! Pescăruşul să zboare (...)//Nou refren... Nou refren.../Stăruie cu ecouri prelungi vibrînd./O, da.../Pe buze, în inimi, în gînd,/în ritmice cadenţe de tren:/La Moscova... Moscova...Moscova...”

În 1962 publică volumul de versuri „Cuvinte pentru mîine”, în celebra colecţie „Luceafărul”, cu o prefaţă de Eugen Simion (fiecare poet trebuia girat de un critic pe linia partidului). Arată Eugen Simion: „În versurile în care poetul îşi defineşte idealul său de viaţă se afirmă ideea, comună şi colegilor săi de generaţie, că socialismul a redat tineretului minunea copilăriei strivite de război”. „De realitatea socialistă, continuă Eugen Simion, tînărul poet se apropie cu o familiaritate evidentă. Fără a da o extensie mai mare concretului socialist (care trebuie să constituie o necesitate a dezvoltării viitoare şi a maturizării liricii sale), Corneliu Şerban sugerează, în versuri vibrante...” Pentru Simion, Şerban are toate atributele poetului autentic: „o sinceritate totală, o incantaţie lucidă în faţa spectacolului mirific al vieţii, un patos nesimulat, o sensibilitate nuanţată”. Astfel încurajat, dirijat colegial şi tovărăşeşte, Corneliu Şerban va cânta neobosit „concretul socialist” şi în alte cărţi: „Om pentru oameni” (1973), „Cu trainică iubire” (1979), „Prin timp suind” (1984), „O carte” (1985), „Creştem în lumină” (1989.

Dar să vedem care sunt „Cuvintele pentru mîine”, din 1962, care îl încântaseră pe Eugen Simion (iar, mai apoi, pe

Marin Bucur, în „Luceafărul” nr.5/1963, ori pe Mircea Anghelescu, în „Viaţa romînească”, nr.5/1963). „Noi suntem oamenii timpului nou,/al căror trecut e mai cu seamă prezentul/şi al căror prezent e mai ales viitorul,/cel mai apropiat viitor” („Noi sîntem oamenii timpului nou”). În poezia „Gîndindu-l pe Lenin”, Corneliu Şerban scrie: „Contemporani cu noi/(cu timpul deci şi deci cu viitorul),/Partidului ne dăruim în totul,/urmându-i linia.// Căci ea, de fapt, în matematică leninistă,/nu-i decît drumul cel mai scurt/care leagă visul de faptă -/cu fiecare clipă a noastră”. „Matematică leninistă”??? Dacă Partidul vrea, se poate imagina! A treia poezie, „Partidului”, e reprodusă din „Sub semnul revoluţiei”, am citat din ea. Urmează „Pe trepte de lumină. Congresului al III-lea al P.M.R.”, din care citez doar ultima strofă: „Iubesc făptura zveltă a blocurilor noi -/ Statuia lor învie partinic înţeles.../Şi-aplaud pe-arhitectul, poet-lucid constructor,/chemînd de la tribuna slăvitului Congres”. La tonele de poezie proletcultistă citită, nu am întâlnit un asemenea imn de slavă pentru Gheorghe Gheorghiu-Dej – „arhitectul, poet-lucid constructor”. Peste un deceniu, ne amintim, a urmat versul „mândră corabia, meşter cârmaciul”.

În timp ce Constantin Noica, Dinu Pillat, Vladimir Streinu, Alexandru Paleologu, Păstorel-Teodoreanu, Radu Gyr, Petre Ţuţea ş.a.m.d. înfundau puşcăriile, Corneliu Şerban, în „Trebuie”, bate cu pumnul în masa poeziei: „Trebuie să fim tot mai intransigenţi şi severi”!!! Pentru că, în poemul „În inima mea”, inima-i „veghează nicicând ostenită;/o simt în mine fiinţă,/ca pe o mamă, ca pe-o iubită”. Dar, aflăm din „Slavă simplă”, „Nu ne-a rămas numele lui,/nu i s-au înălţat ode, statui.../El n-a fost, tovarăşi, decît/un comunist. Şi atît./Activist.” După ce, în „Apoteoză”, „steagul cel roşu îşi flutură izbînda”, poetul îşi face, în spirit marxist, autocritica: „Într-un fel sau altul/o aducem toţi din condei.../Şi totuşi, totuşi, tovarăşi,/ ce cîntec am scris pentru ei?” Când credeam că dăm peste o poezie adevărată, ultima strofă personifică era comunistă: „Rîde pămîntul; se bucură./Rîde lumina; se bucură./Rîde comunismul, se bucură,/Şi pentru că rîde la urmă,rîde mai bine”. Mai departe, dacă mai suportaţi, că eu nu, îmi vine să dau cu cartea de pământ, Corneliu Şerban publică două „Antimicburgheze”. Am avut dificultăţi la prima lectură, poetul e novator în lexicul poetic românesc.

Să recunoaştem, autorului îi mai scapă şi versuri autentice, precum în „de-ar fi mama...”, „Surorii mele”, „Stări lirice”, dar ne reîntâlnim cu „Moscova... Moscova”, spre a sfârşi în „Cosmos”. Unul, din fericire, necomunist.

Precum mulţi redactori locali din ţară, nici lui Corneliu Şerban nu i se acordă atenţie din partea criticilor de la Capitală. Deşi publicase mai multe cărţi, partinice, este ignorat. Al. Piru nici nu-l cuprinde în volumul „Poezia românească contemporană. 1950 – 1975”. Singurul care îl comentează în volum este Eugen Barbu, dar îl critică. Astfel, Eugen Barbu arată că poetul Corneliu Şerban face paradă de... „grandioase banalităţi”. Şi citează din volumul „Om printre oameni”: „Iată, statuile falselor mituri/istoria se desparte de ele/Ca şi oamenii, Timpul/ia atitudine/O dovadă că timpul şi oamenii/în chip esenţial se aseamănă/În egală măsură iubesc/adevărul”. Rebut curat, nepublicabil, dar, pentru cei care nu ştiu, în vremea puterii comuniste, ziariştii aveau o mare putere, fiind asimilaţi activiştilor de partid. Aşa că Şerban poate publica tot ce-i trece prin cap.

În 1984, la Editura „Albatros”, publică „Prin timp suind”. Timpul începe cu aniversarea lui 23 august 1944, „istoriei definitiv hotar”. Acele „hotare” aveau multe „vârfuri” ce trebuiau cântate. Într-un „Ceas sărbătoresc” (8 mai?), poetul scrie: „Patrie, primeşte semnul dragostei nemărginite,/Comunist partid, primeşte semnul veşnicei iubiri!” Urmează şapte strofe sforăitoare intitulate „Partid slăvit, biruitor partid!”, din care cităm: „Eşti braţul dîrz de muncitor şi eşti/ogorul neoprit între hotare,/în inima mulţimilor trăieşti/şi-n noi, în fiecare.// Eşti năzuinţa noastră de mai bine,/povaţă dreaptă şi sever părinte,/cuvînt duios ce ştie să aline,/privire spre mai sus şi înainte”. Parcă-i auzim, la TV, pe mari actori recitând asemenea versuri! Dar ei luau bani mulţi, după cum lua, îndeosebi, autorul. Dar nu şi elevii puşi să intoneze asemenea făcături în cadrul serbărilor şcolare şi al „Cântării României”.

Corneliu Şerban a fost un scriitor, până la capăt, comunist. În „Prin timp suind”, scrie: „Ostaşi partidul are – un popor,/slăvit popor român netemător;/străvechi şi demn, acest popor al meu,/în care mă cuprind, sfios, şi eu”. Sfiosul

mai scrie, în „Liber popor, fericite destine”: „Între ce-am fost/ce sîntem/şi ce putem năzui/să fim,/urcă treptele/împlinirilor/şi desăvîrşirilor noatre,/înălţate/prin grija,/strădaniile/şi omenia/Partidului Comunist Român”. În „Cu fiecare clipă şi cu întreaga viaţă”, poetul cântă: „Cînd un popor sporeşte tezaur de-mplinire,/oricît i-aducem ţării, tot nu e prea de-ajuns:/...Partidul cînd ne cheamă, cu fiecare clipă/şi cu întreaga viaţă îi datorăm răspuns”. „Cu-naripare măreţiei”, Corneliu Şerban imaginează noi metafore comuniste: „E-ntîiul nostru legămînt/şi e supremul nostru gînd,/foc viu, în culme milenară:/Să înflorim acest pămînt/şi să veghem această ţară/spre comunism înaintînd!”

Iar Corneliu Şerban înainta „Cu-nflăcărare revoluţionară”. Suntem în 1984, iar congenerii lui căutau, prin diverse antologii, să-şi rescrie trecutul. El o va face târziu, după 1990. Deocamdată, „Din dragostea pentru partid şi ţară/mereu mai binele să-l vrei,/cu-nflăcărare revoluţionară/în propria-ţi strădanie să pui temei”.

Tot volumul e, cap-coadă, un imn dedicat Partidului Comunist Român. Nu pot cita, pagină cu pagină, din volumele sale, nu avem dreptul (legal) de a-i reedita opera şi de a plăti drepturi de autor. Tocmai de aceea am citat o serie de versuri. Cum sunt şi cele din poezia „Sînt”: „Eu sînt ca viaţa: lacrimă şi cînt./Eu sunt ca viaţa: nor şi însorire.Eu sunt ca viaţa: cer sînt şi pămînt//... Ca viaţa cresc. Eu însumi. Şi mulţime./... Sînt, mai presus de toate, comunist”. Culmea, faţă de alţii, a avut dreptate!

Putem cita din „Patriei”, din „Mai departe”, din „Urcăm”, din „Adevăr şi demnitate”, din atâtea alte poezii din volum. Dar putem cita şi din poezia dedicată Elenei Ceauşescu, tot erau la concurenţă Ceauşeştii printre cântăreţi: „Zîmbetu-i tînăr, învăluitor,/întîmpină fiecare nouă izbîndă/a patriei/întreaga-i fiinţă respiră/bucuria împlinirilor trainice/din demn şi mîndru plai al României.// Fiică a Ţării./Alături de Erou, întotdeauna!”

A nu se înţelege că din carte lipseşte Eroul, Nicolae Ceauşescu. Inteligent, poetul o lasă la urmă. Ultima poezie din volum se intitulează „Însemn de aur”, din care citez doar primele două strofe, că ne apucă greaţa: „Urcăm în culmea unui imn de slavă/şi respirăm adînc istorie -/ Poporu-ntreg rosteşte într-un glas:/Partidului, eternă glorie!// Cuvintele nasc păsări de lumină,/ce zborul în înalt şi-l întretaie -/ Buzele ţării, inimile toate/ cinstesc pe Ceauşescu Nicolae”. Cu Nicolae Ceauşescu, poetul Corneliu Şerban a păşit spre „spre comuniste piscuri”.

S-a făcut de ruşine autorul monografiei ultra-pozitive despre Corneliu Şerban! Din fericire, istoria literară nu l-a reţinut. Doar istoria Ploieştiului...

Jean DUMITRAŞCU

Lidia VIANU

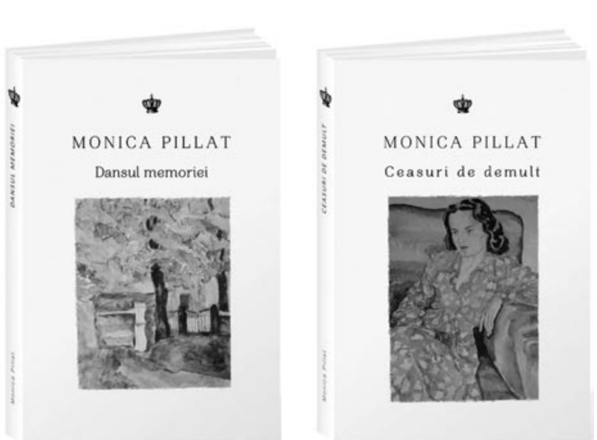
Pentru suflet timpul nu există

Începând cu intrarea noastră la Facultatea de Engleză, în anul 1965, şi continuând cu anii de predare şi existenţă culturală, aşa cum îmi spunea Monica Pillat de curând, „Noi suntem din aceeaşi lume, Lidia!”

Câţi sunt oare la număr oamenii care să-mi poată spune această propoziţie, iar eu să o accept? Mă uit în urmă. Mulţi nu mai sunt. De alţii m-am desfăcut eu, dintr-un motiv sau altul. După aproape şase decenii, răspunsul rămâne acelaşi, pentru mine: „am fost Monica, Nunuţa şi eu.” O alianţă tăcută într-o lume în care singurătatea este legea.

Acest gând, pe care abia astăzi îl aştern în scris, însoţeşte două cărţi înrudite una cu alta, scrise de Monica Pillat în ultimii 15 ani. Sunt amintiri, dar nu e vorba numai de memorialistică. Aceste două volume la un loc contopesc „lumea noastră” cu lumea dinaintea ei. Ele se citesc cu sufletul la gură. Neîncetat aşteptăm ceva. Textul nu descrie nici ziua de ieri, nici ziua de azi... Mai degrabă găsim în aceste pagini nevoia de a păstra viu sufletul, pentru care timpul nu există.

Ambele volume, *Dansul memoriei*, Baroque Books & Arts, 2020, şi *Ceasuri de demult*, Baroque Books & Arts, 2021, sunt alcătuite din episoade de proză lirică şi trăiri care plonjează în subconştient. „Pagina 133” este o povestire reală, dar ea se desfăşoară într-o altă dimensiune. Pentru mine, istorisirile acestor două cărţi recente erau cunoscute, şi totuşi m-am surprins aşteptând un final, un deznodământ. Ca la lectura unui roman, a unei închipuiri.

Este vorba despre romanul scris de Dinu Pillat, *Aşteptând ceasul de apoi*, şi din cauza căruia fusese condamnat la închisoare pe viaţă şi bătut crâncen. Monica

scrie în *Dansul Memoriei* că, odată întors acasă, Dinu Pillat ar mai fi vrut uneori să povestească schingiuirile prizonierilor politici, dar fiica şi mama nu aveau tăria să retrăiască împreună cu el ororile, aşa că refuzau realul torturii. Exact acelaşi lucru face şi povestirea „Pagina 133". Cu toate că ştiam povestirea în forma ei distrugătoare, citeam şi aveam sentimentul că este o altă realitate, că lucrurile descrise acolo erau doar închipuire.

Monica foloseşte aici o tehnică—dacă pot numi tehnică această desprindere de faţa hidoasă a existenţei—pe care nu mulţi condamnaţi reveniţi la viaţa de dincolo de gratii nu o pot folosi.

Unul singur dintre autorii încarcerării scrie despre teminţă cu umor: este vorba de *Tortura pe înţelesul tuturor*, de Florin Constantin Pavlovici. Am ascultat de multe ori istorisiri care te făceau să râzi, involuntar, şi te opreai cu râsul în gât atunci când realizai că acele bătăi îngrozitoare fuseseră reale, că oricare dintre noi le-ar fi putut trăi. Am mai fi avut oare umor, atunci? Mă uitam lung la autor şi nu mai eram în stare nici să gândesc.

Monica operează altfel. Ea ne vorbeşte despre naufragiul unei lumi, al mai multor lumi—pentru că este vorba aici şi de vieţi din perioada dinainte de comunism—pe un ton feeric, un ton care ne învăluie în bucuria credinţei, a bunătăţii, a generozităţii, a surâsului cald. Cărţile ei sunt scrise din dragoste de oameni. În felul acesta, ororile există, dar autoarea ne împrumută platoşa sufletului ei, care ne învăluie în iubire. Aceste două volume, dar şi întreaga literatură şi existenţă a Monicăi sunt scrise sub semnul Divinităţii. „Iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuţi."

Trec în revistă câteva exemple, doar ca să exemplific ce vreau să spun prin **tehnica Monicăi Pillat**.

Când tatăl este luat la închisoare, Monica are zece ani. Impactul afectiv—casa răscolită, tatăl arestat, urmărirea securităţii, greutăţile de neimaginat ale vieţii materiale pentru o familie care a pierdut tot, persecutarea fetiţei care cu greu este acceptată la un liceu—fac din urmaşa poetului Ion Pillat şi a familiei Brătianu o fiinţă **mută**. Muţenia aceasta, odată ce te-a cotropit, nu te mai lasă din gheare.

Niciodată în anii noştri de facultate, şi nici măcar după căderea comunismului, nu am auzit-o pe Monica pomenind ororile. Când a început să publice cărţile interzise, şi cărţile ei despre oamenii interzişi cândva, cu o discreţie inimaginabilă în ceea ce priveşte anii grei şi temniţele comuniste, Monica a creat o lume de lumină, surâs şi libertate. Povestea ei despre arestarea lui Dinu Pillat din acest volum este un basm.

Te simţi mereu fugărit de întâmplări, dar autoarea nu îşi îngăduie să se teamă. Ea trăieşte cu o groază nenumită, şi, nici măcar atunci când ar fi putut să recunoască această spaimă, nu se lasă doborâtă de ea. În niciun caz nu foloseşte această groază pentru a chema compătimirea:

„Învaţă să te bucuri, ca *omul nou*, doar de prezent, fiindcă nu ştii cum va fi mâine...", sună o frază esenţială pentru traiul sub regimul comunist.

Autorul romanului incriminat îl dedica fiicei lui astfel:

„Dac-ai s-ajungi să mă citeşti vreodată, Iunia, eu am să vin la tine, ca o boare, şi ai să simţi desupra ta un foşnet de castani. Oriunde-ai fi atunci, vei alerga în gând către grădina casei dispărute în care, dincolo de timp, vom fi cu toţii..."

Avem aici **arma luminii**, scrisul ca iluminare întru credinţă.

Sunt adunate în aceste volume întâlniri ale autoarei, în copilărie sau mai târziu, cu figuri importante ale literaturii şi culturii româneşti: Vasile Voiculescu, Lili Teodoreanu, Nicu Steinhardt, Dan Duţescu, Constantin Noica, Barbu Cioculescu, Valeriu Anania, Ioana Celibidache... şi alţii, inclusiv figurile importante ale familiior Pillat şi Brătianu. Siluete pierdute în negura teroarei, dar şi în bucuria că închipuirea supravieţuieşte, că gândurile sunt libere:

„Se face că mă aflu cu tata în bucătăria veche. Îi dau o farfurie plină, pe care el o scapă imediat din mâini. Mâncarea se răspândeşte pe podea, sub ţăndări. Din degete îi cade minunatul vas albastru care se sparge în bucăţi. Îl cert, pentru că porţelanul de la strămătuşă îmi pare de neînlocuit. Dar el surâde şi în jurul lui continuă să cadă lucruri.

La urmă îmi ia caietele şi rupe foile pe care-am scris de-a lungul vieţii. Treptat observ că nu-mi mai pasă de niciun lucru desfăcut şi, în loc să mă mai uit în jos, la tot ce se fărâmă, îmi ridic ochii spre zâmbetul distrat cu care tata se mişcă printre rămăşiţe."

Se citesc aceste două cărţi ca povestiri pe care le urmăreşti febril, cu sentimentul de "Şi? Mai departe? Până unde?" în oase. Sunt povestiri cu adevărat iscusite, dar ele nu cunosc compătimirea. Autoarea învinge. Dincolo de suferinţe de toate felurile, dincolo de vieţi răvăşite, de „rămăşiţele" uneori irecuperabile ale culturii române, toate deplânse în aceste pagini, ieşim dintre gândurile despre infern cu lumina Paradisului în suflet. Monica Pillat face această minune, deocamdată unică în literatura română.

Zicea cândva, cu sute de ani în urmă, cronicarul Miron Costin: "Nu sunt vremile sub cârma omului, ci bietul om sub cârma vremii..."

Aş spune că Monica Pillat îl contrazice, în aceste volume, şi, de fapt, prin tot scrisul ei: omul poate învinge vremile prin iubire şi credinţă.

ANTOLOGIA DE POEZIE BILINGVĂ TOUCHED BY AN ANGEL / ATINS DE ÎNGER

În urma concursului organizat sub egida „Lidia Vianu Translates", a apărut recent antologia de poezie bilingvă **TOUCHED BY AN ANGEL / ATINS DE ÎNGER**, Editura EIKON, 2024. Volumul este tradus de către poeta Lidia Vianu.

Poeţii câştigători stabiliţi de către Lidia Vianu, Advisor to the series Anne Stewart, grupaţi în trei secţiuni, sunt următorii: I. Virgil Diaconu, Nicolae Silade. II. Toma Grigorie, Emil Dinga, Ionuţ Calotă. III. Ion Haineş, Zenovie Cârlugea, Felix Nicolau, Eugenia Ţarălungă, Ionel Bota, Şerban Codrin Denk, Nicu Ilie, Zoia Elena Deju, Lucian Domşa, Tincuţa Horonceanu Bernevic, Ana Ionesei, Emanuel Pope, Alice Popescu.

Volumul va fi lansat în luna mai la Bookfest.

Infailibilul bine temperat, jocurile metaforei și alte convertiri

Cineva, cândva, spunea că sonetul e doar portretul în fărâme al poeziei. Probabil. Niciodată, însă, vitalitatea liricii nu se poate defini altfel decât prin graţia formelor fixe, nici o înţelegere nuanţată a dinamicilor poeziei lumii nu poate fi traversată de îndoiala că performanţa reuşitei nu e totuna cu competiţia valorii. În ciornele risipite printre ilusiile atelierului liric, mai mult sau mai puţin în paragină dar sigur în contextul supravieţuirilor artei, sonetul reprezintă o altă formă, una a perfecţiunii, de dialog al euluicu lumea. Radu Ulmeanu, poetul remarcabil de creaţia căruia s-au îndrăgostit iremediabil condeie strălucite de comentatori ai fenomenului literar românesc, și-a adunat aurul sonetelor sale, „din vremuri vechi şi din vremuri nouă" într-un volum definitoriu ca premisă opiniei că, de multişor poveste, autorul e un caz mai mult decât interesant în dinamicile liricii noastre postbelice.

Astfel, **Sonete** (Cluj-Napoca, Editura Grinta, 2018, 148 p., cu o prefaţă a lui C. D. Zeletin, cu o copertă a lui Victor Ilie, oarecum reiterată de Adrian Ilina) vin să stabilească structura, osatura completă a poeziei lui **Radu Ulmeanu**, se adresează cititorilor fără adjuvantul unor, hm!, stimuli externi, arată o dotare estetică minuţioasă la purtător, emană expresivitate şi de aceea poate deveni radarul noilor axiologii spre atingerea cărora deocamdată bâjbâie în mare parte pletora de risipitori din literatura noastră actuală. Pe culoarul sonetelor, poetul nostru îşi verifică vocea lăuntrică, fiinţa sa, fiinţă a proiecţiei onirizant-radicală, ca o tăietură măiastră de pumnal în trupul domnișoarei Ilusia, îşi revarsă identitatea în exclusivitatea figurării/configurării funcţionaliste a acestui lirism cuceritor.Consacrând, la urma-urmei, o mitologie a fidelităţilor eului pentru a ne oferi ca finalitate provizorie propria viziune asupra temelor circularităţii devălmaşe a timpului vorace (*„De vei păşi prin cimitir vreodată/şi vei vedea groparii cum răstoarnă/pământul cult, amestecând cu larmă/umide hârci cu oase, în lopată//Şi de-i vedea şi hârca mea cea mută,/sa-o iei în palmă s-o priveşti,/sătulă cum va fi de veşti, poveşti,/atinge-i fruntea albă şi-o sărută.//Va tresări ori nu de bucurie,/din goale-orbite vei vedea cum curg/ţărâni ce izvorăsc din veşnicie.//Va fi-n amiezi lumină de amurg./În nemişcarea mâinii tale, vie,/voi şti din moarte, iarăşi, să mă smulg?"*)", pentru a destrăma pânza jocurilor metaforei, pentru a răsuci cheia modernistă/modernizantă în portalul vechilor/noi înalte idealuri. Nu ştiu dacă avem în Radu Ulmeanu, cel puţin în volumul de faţă, un aed al austerităţii în stilul ca atare dar cartea în sine tulbură prin modalitatea elegant-aristocratică de a transforma faconda cotidianului în sonet de cea mai bună calitate, dragostea în mit esenţial, melanholia în minimalism anticalofil.

Şi la Radu Ulmeanu sonetul e chintesenţă, context al recurenţelor spiritului dar şi resurecţie, una din resurecţiile eului liric deambulând bosajul de mesagerii actualizante, descifrând, cu argumentele reluate/preluate din cartea sonetelor din nord, a anului 1990, desigur, realul visceral, stihialul apocaliptic al fiinţei raţionale(se încheia o epocă famată) sau alăturând, prin partea finală a cărţii, *Sonete disparate*, motivaţii ale atitudinii în care distopia bifează dospirile profunzimii discursului liric. E un drum cu făgaş premeditat, de modelări şi remodelări ficţionalea dar atât de personal. Nu doar dragostea este genericul pentru limbajele imaginarului, oarecum solemn şi superlativ, ci însăşi întemeierea fascinaţiei pare să ţină de o retorică disciplinată între „versiunile" vieţii. Altminteri, cunoscându-i de mult poezia, mă bucură că Radu Ulmeanu, autor dintre cei autentici, nu trăieşte anxietatea „canonizării" fiindcă, mai ales, atitudinea poeziei sale e una de vitalitate (*„Voi, încrustaţi de marile mistere,/preoţi ai castei noastre de poeţi,/lăsaţi sufletul vostru să dispere,/de, la speranţă să ajungă, vreţi.//Citiţi aceste versuri tremurate/în cuviinţă, fără de surîs,/simţiţi-mă alături, ca un frate/care a plâns în hohot şi a râs.//Le-avem pe toate noi, şi bucurie,/şi jale, şi mândrie, şi dispreț./În ele nu există aporie.//Profunde fie însă, dacă preț/doriţi să aibă ele-n poezie./De dragoste, parte din plin s-aveţi!"*), mereu proaspătă de la o carte la alta.

O lirică edificată, am spune, din propriile repere, din elemente (estetice, fireşte) inoxidabile. Aşa arată acum sonetele, în această carte-sinteză consacrând o operă validă, instituită din efortul benedictin al unui eu liric refuzând vanităţi dar negociindu-şi, am zice altfel, axiologiile pure. Nu vrem să gonflăm retorisme şi să cădem în păcatul emoţionării până la un „duplicat" al consensului dar trebuie să subliniem iar cămetafora este, aici, operatorul inconfundabil al efervescenţelor construcţiei:*„De clasicismul furibund ai grijă/când roade-n versuşl meu însingurat,/cum cariul roade-n lemnul fin sculptat;/nu-i linişte, e a durerii schijă.//În tremur greu când trupul mi se frânge/de dor, şi-i o turbare-n tot,/strunesc atunci al verbului înot/prin flăcări, trăsnete, puhoaie, sânge.//Se decantează-atunci otrava dulce/care-ţi pătrunde-n carne-ncet, încet,/cu o suavă ştiinţă să-ţi inculce.//această moarte-n pas de menuet/ce-n braţe mi te-aduce, să te culce/cu graţie, sonet după sonet."* (*LVI*, p. 67)

Sonetul arată, din interior, o viziune identitară, veneraţiile poetului nostru funcţionând nu doar ca percepţii conceptuale ci pur metabolism al tenacităţii furtive ajustat ca inclusivism al deghizamentelor. Convertirile fiinţei, infailibilul bine temperat (*„Mai plin eram de răni ca Iov, mai gol,/gura mi-era umplută de nămol/având a-l prevesti pe însuşi Christ,/şi devenisem brusc un fel de-artist"*), alte „deşteleniri" (estetice) arată o ţinută privilegiată. Discursul original impresionează şi el iar volumul acesta, în sine, păstrează pe podiumul valorii întreagă opera lui Radu Ulmeanu. Provocând, deopotrivă, bucurii imense cititorilor şi comentatorilor, scenariul poeziei acestui autor complex este unul cognitiv, cu multe astfel de avantaje competitive în care ludicul, realitate duală, erosul ca ideologie dominatoare, imagismul tentant al *elementarului* îl plasează de drept pe Radu Ulmeanu într-un grup elitist al literaturii noastre postbelice. Iar această sinteză a sonetelor sale este o ilustrare vie a rolului său important în dinamicile poeziei noastre postbelice.

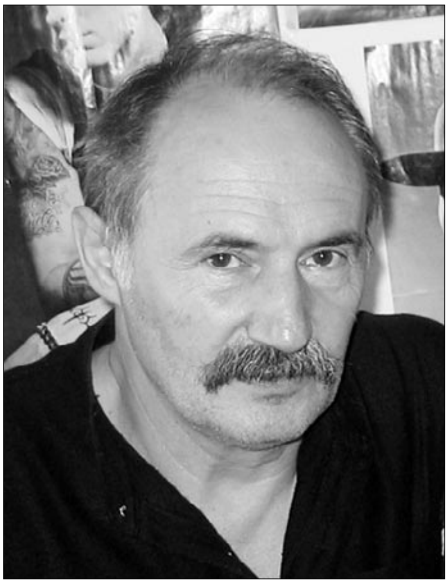
Ionel BOTA

Supliment îngrijit de Virgil DIACONU

ARTE POETICE

■ Nr. 123
■ Mai 2024
Cafeneaua literară

Virgil DIACONU

Fluturii albaştri

Ţara este în criză. Dar tu ai primit aprobarea
să îţi duci mai departe viziunile, fluturii albaştri,
mi-a spus îngerul meu păzitor, lustruindu-şi tresele.
Dreptul la viaţă îţi va fi garantat în continuare.
Dreptul la viaţă cu acele în vene. Poţi să fii liniştit.
Cineva îţi va strecura în fiecare zi sub cearşaf
o doză de glucoză, pentru a-ţi duce mai departe
    viziunile,
fluturii albaştri.

Şi fluturii vor fi liberi să zboare prin piaţa cea mare,
unde se împart minciunile şi sarmalele electorale.
Da, gardienii vor lăsa fluturii să zboare în voie
şi chiar să apară la ştirile de seară. Să nu crezi că ei
au fost arestaţi „pentru tulburarea liniştii publice”,
aşa cum se zvoneşte. Să nu crezi,
mi-a spus îngerul meu secret, lustruindu-şi tresele.
Atâta doar că de-acum înainte
fluturii vor fi programaţi pe calculator,
pentru ca ei să zboare organizat, în pluton.
Şi pentru ca niciun curcubeu să nu mai dea buzna
    pe cer,
neprogramat şi fără acte în regulă.

Aşa mi-a spus îngerul meu secret, dându-mi asigurări
că voi putea să lucrez mai departe la fluturii albaştri…
Cu acele în vene şi cu tubul de glucoză primit pe furiş,
voi lucra mai departe. Şi poate că într-o clipă
    de neatenţie
fluturii mei vor umple iarăşi cerul! Da, eu voi transmite
pe toate canalele vederi din sângele meu albastru…
Într-o clipă de neatenţie.

Desigur, eu voi amâna glonţul şi de data aceasta.
Glonţul, acest suvenir din călătoriile mele occidentale.
Un suvenir pe care îl voi lăsa moştenire fiilor mei,
spre a le fi de folos la nevoie.

Patria mea

Legat fedeleş,
Adevărul a fost scos într-o noapte din ţară.
Devenise un pericol de-a dreptul public şi Ţara,
care are grijă de publicul ei…, şi-a făcut datoria.
Numai fiica cea mică, Revolta,
umblă ca smintita pe străzi şi bate toba în cetate.
Cu unghiile smulse, bate toba în cetate.
Ca şi cum, din liniştea cimitirului,
s-ar mai putea trezi cineva. Revolta!
Până şi Visului i s-a îngăduit
să zburde în voie pe noile lui picioare: de lemn.
Poate să fie amnistie generală, mi-am spus,
de-acum familia Adevărului se poate socoti
o familie fericită.

De fapt, noi vâslim în coapsele unei sărbători generale:
omul cavernei chefuieşte-n cimilituri
    cu morţii pe masă,
partidul muştelor aflat la putere bâzâie în si bemol
pe grămada lui de promisiuni.
Zarvă mare în cimitirul politic,
bucurie mare printre lumânările tinere ale familiei.
Au decretat că Speranţa va învia din morţi!
Au decretat că Adevărul se va întoarce în patrie!

Au decretat starea de fericire generală!
Alte momeli şi nade, spune Maestrul în momeli şi nade.
Şi ca dovadă îmi divulgă în şoaptă morunul,
liniştitul morun pe care nu-l vede nimeni,
dar care se află zi şi noapte la datorie cu antenele treze.
Morun care vede totul şi aude totul.
Şi care transmite totul la bază prin ultrasunete.
Prin ultrasunete, întru mântuirea noastră instantanee.

Circul e-n toi şi dacă ai răbdare îi poţi vedea pe aleşi
cum jonglează cu zilele tale;
poţi vedea pe viu cum îţi dispar zilele una câte una
în spatele muntelui de promisiuni sau al decretelor.
Poţi vedea cum îţi dispar zilele una câte una
în spatele decretelor care îţi bat în cuie speranţa.

De aici poţi vedea totul. Din acest loc, din acest timp!
Un adevărat spectacol electoral cu tricolor
şi fufe pe colivă.
Şi dacă baţi cu putere din palme te vei bucura negreşit
de ţâţele care vor face de serviciu pentru tine
până târziu în noapte; şi care se vor împărţi
ca supa săracului întru revigorarea naţiei.
O, Paradisul curvelor şi visul salopetei!

Numai tu umbli pe străzi ca o pădure care nu îşi află
locul.
Ca o pădure care iese din propriul ei întuneric
pentru a salva ce mai e de salvat: păsările interzise
şi licuricii care îţi aleargă printre degete.
Numai tu umbli pe străzi ca să salvezi această familie
de-a dreptul fericită: Adevărul, Revolta, Visul.
Deşi, după cum au reuşit să te filmeze aripă cu aripă
şi cuvânt cu cuvânt, celulă cu celulă şi nerv cu nerv,
teamă îmi este că te vor vizita iar
lepra ideologică şi viitorul promis:
cel de la capătul ştreangului.

Locuiesc într-un crin (I)

Înspre tine duc mai multe cărări:
degetele lungi şi de culoarea lămâii,
sânii abia treziţi din somn. Şi cearşafurile
pe care le-ai învolburat toată noaptea.

Eu locuiesc într-un crin şi tu eşti crinul acela.

Celulele mele te iau în braţe cu o mie de braţe.

Foamea mea este de carne tânără,
îmbrăţişările mele sunt carnivore!

De când te-am luat în braţe am dat în mintea crinilor.

Doamne, mi-a căzut la pat o rază!

Nici nu mai ştiu dacă voi coborî
din această îmbrăţişare.
Din crinul care mă ţine în braţe cu o mie de braţe.

Eu locuiesc într-un crin şi tu eşti crinul acela.

MAGDA URSACHE
Athanorul Poeziei

Pentru mine, excluderea Poeziei din viaţa cuiva e consternantă. Şi-l citez pe Eugen D. Popin: „Da, Magda, un *Dasein* fără poezie este precum o *trecere* fără iubire!”

Mai mult, Vintilă Horia scria, încă din 1959, în eseul *Poésie et liberté*: cine (şi ce) va salva poezia sunt romancierii şi romanul, ca expresie a artei poetice.

Îi conced lui Claudiu Komartin: „prin poezie se înţeleg/ o mie de lucruri/ şi uneori parcă nimeni nu mai înţelege nimic”. Mai ales criticii care, după Radu Voinescu, „aiurează uneori mai rău decât poeţii”. Şi mă refer la cei ieşiţi din sămânţa proletcultă, gata să de-clasicizeze clasicii, să-i declare intraţi în asfinţit (amurgul clasicilor?), să nege violent valorile sigure, de termen lung, ca să le schimbe cu cele de termen scurt.

„Clasicii îmbătrânesc”, declara un analist politic foarte correct, pe care nu-l mai numesc (dar de ce să nu-l numesc? Iată: Cristian Preda, consilierul lui Băsescu pe probleme de educaţie), convins că Eminescu e „totalmente nul”; că „e un scandal să te revendici politic de la Eminescu”, „gândire **nulă** (subl. mea) din unghiul praxisului social”. Mie mi se pare a fi din unghiul aşa-zisei Academii „Ştefan Gheorghiu”. I-a răspuns Virgil Diaconu, poetic şi precis: „Fără îndoială, singurul loc/în care poate fi găsit Eminescu/este Poezia, altă casă nu are//Numai cine este în Poezie îl întâlneşte pe Eminescu”.

Îmi scrie, în 24 februarie, Adrian G. Sahlean, din S.U.A.: „Poţi face însă ceva contra deplorabililor? Ca să înţelegi cât de dobitoc eşti, îţi trebuie un anume nivel de înţelegere. Dacă înţelegi şi susţii totuşi aberaţiile (ilustrate şi în articol), faci parte dintre cei cu profil psihiatric.” Cred şi eu, ca mereu inspiratul traducător al lui Eminescu intraductibilul: „Corectitudinea politică convinsă e doar un fascism de gândire”. Sociopată. Iar LIS notează cu năduful bunicului machedon: „Viaţa literară de la noi poartă mască.”

Greu lucru să-l iubeşti pe Eminescu, recita/cânta Cezar Ivănescu, „demascat” prin unealta CNSAS şi devenit failibil în ochii consacraţilor de ei înşişi *versus* adevăraţii consacraţi de cititori. Don Cezar n-a suportat abjecţia CNSAS şi a murit. Cine nu suportă abjecţia moare. Rezistă doar structurile tari, care pot duce-n spate, ca pe-o cruce, o aşa acuză. Ca Ştefan

Augustin Doinaş. Să fi ales delaţiunea la ieşirea din închisoare, unde a intrat pentru „omisiune de denunţ"?

Contestările- invective nu l-au slăbit nici pe Mihai Ursachi, şi el acuzat de colaborare cu Secu, absolut fantasmagorică de vreme ce a fost hăituit o viaţă de Organa. Lui Ursachi i s-ar fi slăbit fibra poetică la întoarcerea, după 8 ani, din USA, unde s-a autoexilat, să scape de socialismul multilateral dezvoltat? Dar căror poeţi contemporani cu magistrul le-a mai produs Athanorul cristale de cuvinte, rămase de neuitat? Şi câţi deţin un Athanor ca al lui? Incredibilul poet, magicianul cuvintelor, e mereu amfibolic. Amfibolia: dublul sens, bi-valenţa, tri-valenţa mesajului, cu tâlc greu de descifrat. Mihai Ursachi n-ar fi suportat uşor acuza de a fi socotit turnător fără să fie. El, o natură morală, un reper moral şi în Fortul 13, şi în afara lui. Postum, i s-a pus în cârcă obstinant şi fără dovezi condiţia de delator. Ar fi fost şi mai trist sub masca ludică. Umorul lui bătând în negru, cu tâlc greu de descifrat, ar fi fost şi mai negru: „În fine, în fine, totul e bine/Însă mireasa nu are corp.//Mireasă, mireasă, ce fel de coasă/este aceea la tine?"Da, Ursachi a călcat Moartea în picioare, cu coasă cu tot. De ce nu-i lăsat să se odihnească după un destin tragic?

Eminescu e „păros", zice un epilat pe piept, care scrie „sincronizat" americăneşte: „era aşa mişto încât mi-a ars inima". L-aş fi sfătuit să sune la pompieri, nu să versifice sincron. Şi ce înseamnă să te sincronizezi cu moda literară? Să imiţi, folosind hârtia de calc, plutind ca o frunză necunoscută pe apele modelor poetice? Poate că tehnica asta, a transcrierii, o fi utilă, dar e facilă. Şi nu-ţi iese, cumva, poezie reciclată, în cel mai bun caz, tautologică? Imitaţiile nu fac o literatură, ca să-l parafrazez pe Kogălniceanu, la statuia căruia sapă mulţi, din cauza direcţiei sale etnic-estetică, ajunsă „caducă", „perimată". Curricula şcolară nu mai are nevoie de „Dacia literară", nici de Coşbuc şi de Goga. Nici de Labiş. Nici de Marin Sorescu. Nici de Mircea Dinescu, prezent la materia numită încă Istoria României, nu şi la materia Literatura română. Pentru Emil Brumaru, întâlnirea cu Nichita Stănescu a fost „un nenoroc", pentru că nu i-a spus „nimic formidabil". Mai ştii de ce? Pentru că, dedat la compoziţii sotadice, s-a temut de magia poeziei lui Nichita Stănescu sau a invidiat-o? Şi aici îl citez iarăşi pe Horia Stamatu: Pretinzi că ai înţeles ce spune poetul, că pare de la sine înţeles? Poate pare, dar, acolo, în Poezie, de fapt, e „ne-de-la sine-înţeles".

Cursa mea pe tărâmul Poeziei e foarte lungă şi-i prefer pe nesincronizaţi. Nu-i agreez pe pneumatici, purtaţi de curenţi media. Marin Ifrim şi-a creat propriul „curent marin", trecut pe harta Poeziei de regretatul Alex Ştefănescu. Misterioasa doamnă *nu bate la uşă* (mulţumesc, Nicolae Silade!). Intră şi-ţi sare pe genunchi dacă te numeşti Dan Pătruşcă, iar ea se numeşte Moarte: „Niciodată moartea n-a fost mai frumoasă/ca atunci când goală îmi umbla prin casă şi mă dezbrăca/ lent în rugăciune mă învăluia(...)/ când n-o văd mai tremur învelit în pături/nu-i aici, e sigur în camera de-alături/şi când languroasă vine nu-i spun nu/uneori îmi pare cum că ea eşti tu". Felul cum îşi alege moartea Dan Pătruşcă, lordul băcăuan, e tulburător. La fel de tulburător e Nicolae Dabija, despre lumea lui ca-şi-cum, *als ob* : „Ca şi cum zările, toate, ar foşni/şi ploaia s-ar umple de fum./Ca şi cum m-ai iubi, ca şi cum te-aş iubi/ca şi cum, ca şi cum." Pe aceeaşi linie melodică, George Nina Elian: „iubito,/ eşti atât de frumoasă// încât uneori/îmi vine să cred /că tu,/într-adevăr, /exişti!...", dar şi Mircea Petean: *(eşti/deci sunt")*.

Dacă eşti aservit intereselor de grup-grupare, ai parte de interpremieri colegiale, de laude abundente, superlative, excesive, de indemnizaţii de merit fără merit. Non-valorile din stafful USR se bucură de critici convenabile, confortabile, de vizibilitate oficială, dar vremelnică. Criticul ar trebui să fie dependent numai de carte, aşa cum cere Ion Simuţ. Aşa-zişii critici, ca să fie pe primul loc, sunt capabili de huiduieli, de grobianisme. Arghezi? O nulitate, zero. Călinescu? Monedă calpă. Fascişti şi nazişti: Vasile Militaru, mort la Ocnele Mari, Andrei Ciurunga, V. Voiculescu, Gyr, Crainic, Vintilă Horia, Ştefan Baciu ...

În manualele alternative au intrat „înnoitorii": Tzara şi Fondane. De acord, dar Eminescu primul, nu Voronca, aşa cum a pledat Roxana Sorescu, căzând în ridicol când i-a pus pe două coloane pe Eminescu şi pe Voronca, pentru a demonstra că întâiul e Voronca.

M-am întrebat de-atâtea ori cui foloseşte ocultarea valorilor şi în numele cui, dacă nu al nihiloculturii? Aş zice, însă, că război cu literatura nu se face şi, dacă se face, războiul e scump şi necâştigător. Nu Arghezi a pierdut bătălia; au pierdut-o şcoliţii de Jdanov: Beniuc, MRP, Banuş, Porumbacu, Frunză şi frunzuliţă Deşliu. Confuzia dintre poet şi versificator nu rezistă. Blaga nu mi-a fost predat la liceu, ci Deşliu, cu compresorul, dar Blaga a rezistat. A rezistat poezia aleasă a „elementelor subversive", nu versificările simulanţilor de poeţi, *cârcălici*, cu vocabula lui Arghezi, din vremuri când neadevărul era mai sonor decât adevărul. Cine spunea că fără aripi de zbor, tăiate chiar, fluturele nu devine târâtoare?

Pe lista mea de lecturi (nu cu pretenţia de a fi canonică) sunt multe „cărţi de iubit", ca să le spun ca Valeria Manta-Tăicuţu. Scrise de Gheorghe Grigurcu, cel mai fin şi afin critic de poezie şi totodată poet, de Dorin Tudoran, de Octavian Doclin, de Gellu Dorian, celebrând „ziua veşnică a poeziei", şi nu „ziua mondială a poeziei", de Paul Aretzu, cu aluminurile lui, de magnificul Tzone, de Soviany, de Emil Nicolae Nadler, care ştie să închidă cuvintele în tăceri, de Carmelia Leonte, de Leo Butnaru, de Paula Romanescu, cu metaforele ei paradigmice, de Nicolae Panaite, pentru dialogul dintre *mâna care scrie* şi sufletul care scrie...

Radu Ulmeanu dixit: „Cred în poezia scrisă de poeţi şi nimic mai mult.Am mai spus: Adrian Alui Gheorghe nu este de gen postmodernist, nici postpostmodernist, nici antipostmodernist, ci de gen unu: poet de talent. Din acelaşi laborator alchimic: Ileana Mălăncioiu, Lucia Negoiţă, Horia Bădescu, Ioan S. Pop, Alexandru Ovidiu Vintilă, Valentin Talpalaru, Mihai Barbu.

Şi dacă vrem revizuiri de canon, în opinia mea, *Baladierul* lui Şerban Codrin Denk concurează serios *Levantul*. Cât despre „creaţia gârbiană", cum o numeşte Ştefan Ion Ghilimescu, eu o evit. Nu vreau să intru în stare cărtărică şi-n alte *speculaţii* (*p*)*halucinante* deocheate (mulţumesc pentru sintagmă, Gabriel Mardare!); prefer starea de Arghezi, starea de Bacovia, starea de Blaga, starea de Pillat, starea de Naum. În cursa mea zilnică prin Poezie, revin deseori la incredibila creativitate a limbii foarţă, a limbii raţiu, a limbii zanca, a limbii giorgioni, a *propoieziţiilor* lui Vasile Gogea. Mă opresc la contrastul sau la apropierea dintre stiluri (Simona Grazia Dima- Eugenia Ţarălungă –Nicolae Leahu). Îl recitesc pe Vladimir Udrescu pentru că ştie drumul spre *coincidentia oppositorum*. Dumitru Augustin Doman îmi atrage atenţia: Pericol! „Virgula /o cometă/care uneori/e un dezastru/pentru planeta text." Cât despre Sterian Vicol, el a căpătat un tinitus care i se trage de la maşina de scris: aude întruna O-lympia...O-lympia.

Scriitorul româno-german, hrănit cu Maître Eckhard, eugen d. popin (din smerenie, îşi scrie numele cu litere mici) al cărui eu poetic s-a refugiat în evanescenţe, aşteaptă atent, răbdător, ca murmurul său să devină din ce în ce mai vibrant. Germana, atât de exactă, îl ajută să-şi intensifice starea de poezie, să ivească versul-cuvânt. Unde-i „sfiala, fiinţa şi

splendoarea blândeţii" (Heidegger) ? În poemele lui eugen d. popin, cu siguranţă.

E cale lungă şi grea până poemul devine apă vie pentru *cor corda.* Aurei Christi, „geniul inimii" (pe care îl are cu prisosinţă) îi sare-n ajutor să repună în normalitate lumea ieşită din noimă. Ne deprindem cu normalitatea nefirescului? În aceeaşi familie poetică se află Mihaela Grădinariu, care ştie că sâmburele de lumină mistică împrăştie întunericul. Numai că urcuşul pe scara lui Iacob spre Lumină şi Îngeri nu-i deloc uşor. Răspunzând la întrebări nepuse, ajung la Dan Anghelescu („haosul îmi măcina îngerii de prin suflet/ haosul"), cu gândul la Horia Stamatu şi la „de-ne- înţelesul" *Luptei cu Îngerul* (un înger defect, imperfect), din ablepsie. Salvarea? „Ochii luminiscenţi ai tuturor cuvintelor".

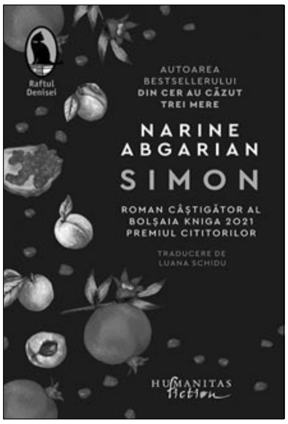
Povestea povesteşte că, la întuneric, în atelierul său de sub pământ, Paracelsus bătrân, aproape orb a cerut cerului să-i trimită un discipol. A venit. Cu un săculeţ plin de galbeni, pe care i-a rostogolit pe masă. În stânga avea o roză. Voia să ajungă la Piatra Filosofală. Paracelsus i-a spus că ţelul e zadarnic: Piatra Filosofală e chiar drumul la ea. „Drumul la Piatră e chiar Piatra." Au urmat tăceri după tăceri. Cel care voia să-i fie ucenic i-a cerut să arunce roza în foc şi s-o renască din cenuşă. Paracelsus i-a răspuns că nimic nu poate fi trimis în neant, că în Paradis, adică în Lume, nimic nu poate fi distrus, nici roza. Roza este eternă. I-a mai spus că o poate aduce înapoi din cenuşă numai cu o vorbă. Ce vorbă? Paracelsus n-a răspuns. Dezamăgit, tainicul intrus a aruncat roza în foc, şi-a strâns galbenii şi a plecat, ca să nu se mai întoarcă. Paracelsus a luat cenuşa în palmă, a spus Cuvântul şi, sub privirea lui îmbătrânită, floarea devorată de foc a renăscut. A reapărut de un roşu fabulos, un roşu aprins ca focul. Paracelsus n-a avut nevoie de Athanor (stins de altfel), pentru magie, fiind destul un Cuvânt, rămas necunoscut. Nici Jorge Luis Borges, povestaşul despre Paracelsus, nu l-a ştiut sau nu ni l-a spus. Îmi place să cred că acel cuvânt e „Poezia". Iar Poezia trebuie apărată de intruşi.

Flash fiction

Sub rodii, în miros de cimbru şi arşiţă

De o sensibilitate şi o duioşie cum rar mai găseşti în literatura vremurilor moderne, purtând parfumul autentic al amintirilor puse la păstrat în cufere vechi, **Simon**, romanul scriitoarei armene **Narine Abgarian**, apărut la *Editura Humanitas Fiction* (2023), în traducerea Luanei Schidu, este genul de poveste care curge alene, ca o miere groasă, inundând toate cotloanele sufletului. Ca nicio altă carte citită în ultima vreme, *Simon* mi-a readus în minte ceva trăit demult, ceva din atmosfera rurală atinsă parcă în mod neobişnuit de un subtil rafinament, pe care doar cei înzestraţi cu o natură contemplativă şi cu un preţios simţ al observaţiei îl pot percepe. Mirosuri, lumini chihlimbarii, tonuri subtile ale vântului care aduce gustul sărat al mării de departe, toamne lungi, însorite, şi veri în care micul orăşel Berd pare scufundat într-o pulbere fierbinte conturează cadrul în care Narine Abgarian deschide ferestre către cele patru poveşti de iubire ţesute în jurul personajului central, Simon, un cuceritor al locului, oferind în acelaşi timp cititorului tabloul unui secol de istorie şi cultură armeană, reflectat prin ochii unor femei care-şi trăiesc vieţile în aceeaşi comunitate.

Deşi sunt în mod esenţial diferite, cele patru poveşti de viaţă se împletesc armonios şi se întâlnesc neaşteptat în dramatismul lor, descoperind destinele celor patru femei care, în perioade diferite şi pentru un timp limitat, se intersectează cu povestea de viaţă a lui Simon, cel care le-a iubit pe fiecare într-un chip diferit, reuşind în momente tragice, marcate de pierderi, cruzime, abuz, relaţii nepotrivite şi uneori de totala nepăsare a lumii, să le redea puterea de a-şi înţelege destinul, de a-şi vindeca răni aproape imposibil de vindecat.

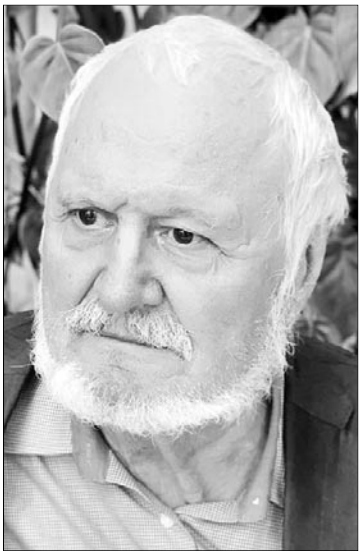
Lumea pe care scriitoarea Narine Abgarian ne-o prezintă pare atemporală. Prin vieţile şi destinele pe care le descrie cu măiestria unui artist bijutier, ea surprinde tablouri ale societăţii armene care poartă deopotrivă amprenta conservatorismului şi a modernităţii. Pe lângă istoria celor patru personaje feminine, Silvia, Eliza, Sofia şi Susanna, autoarea aduce în ţesătura epică un personaj bizar şi discret: Saşia Vardanuş, cea care în momentele de mare cumpănă le este tuturor un fel de înger păzitor.

Nu pot trece cu vederea felul în care Narine Abgarian, atentă la detalii, reuşeşte să dea strălucire prin stilul său fiecărui anotimp, fiecărei zile, tristă sau luminoasă, şi să umple universul imaginar cu sunete şi miresme primordiale:

„(...) Se lăsa o linişte vâscoasă, ca la ţară, densă şi de nepătruns, ca malul mâlos al unei ape. După linişte, venea mirosul de mare. Se ridica din fundul văii şi inunda parcă întreg spaţiul văzut şi nevăzut. (...) «Miroase aşa, că ţi se pare că dacă asculţi, poţi auzi pleoscăitul valurilor»."

O lume parcă desprinsă dintr-un timp fără nume, pagini întregi în care speranţa, iubirea, regretul şi vindecarea sunt surprinse într-un mod magistral.

Liliana RUS

Șerban Codrin DENK

Poetul şi poezia

Poetei Clara Toma, care scrie şi pictează viaţa,
cu Credinţa că nimic nu este fără rost, nici Pasiunea,
nici Entuziasmul, nici Dragostea, nici Inspiraţia,
nici Frumosul şi Armonia, deci este acasă

Serghei Esenin s-a născut în anul 1895, dar ce poet
 s-a născut în anul
1995, dar în anul 2095, sau 2195, 2295
 şi tot mai departe
şi mai adânc din sută în sută,
De aceea caut răspunsuri fără întrebări.
Nu ştiu anul când s-a născut Homer, nici măcar
 Serghei Esenin, există
poezia şi cine mai are nevoie de părinţi când trăieşte
 pe cont propriu?
Cine o fi scris aceste versuri?
Poeţii pleacă singuri, nu certaţi poeţii,
Întotdeauna cei mai pierzători,
Născuţi în cântătorii dimineţii,
Nu-i loc de întuneric în plecarea lor.
Mai compune cineva o singură poezie când alt poet
 rosteşte: credeţi
în cele 72 de pseudonime înscrise pe frontispiciul
 Universal
Memorial Mausoleum, *Cel Mai Mare Poet Al Lumii*
 Este Dumnezeu.
Vers cu vers, verset cu verset, cel mai Mare Poet
 a creat toată poezia
şi toată povestea poeziei, epopee cu epopee,
 imn sacru cu imn sacru,
sutră cu sutră, psalm cu psalm, sură lângă sură,
 aşa că nu interesează
pe nimeni nici când s-a născut Dumnezeu, fiindcă
 El este Poezia,
iar Poezia este acea lumină sacră mai presus de poeţi.
Ba altcineva a recunoscut că poetul cel mai mare
 nu a scris nicio poezie,
ci numai a sugerat cu degetele pe liră sau tobă,
 cu creionul, cu tuşul
pensulei, cu peniţa, cu nimic conturul ei inexistent.

Crizantemele

Ce fericiţi suntem, la toamnă vor înflori crizantemele.
Orice am face, vor înflori şi trupurile noastre
 vor îmbătrâni.
Cum vor îmbătrâni, de ce vom îmbătrâni
 când ştim bine
că vor înflori crizantemele?
Spun unii, vor înflori la toamnă anume pentru noi,
 n-aveţi
de ce vă teme,
Dar nu-i credem, Doamne-Dumnezeule,
 prea vor înflori
la toamnă să fie adevăratele crizanteme.

Un idol de ceară

Mi-am facut rost, cu mari sacrificii, de un idol de ceară.
Este înalt sau lung şi are în capătul de sus ori de jos
 un fel de sfoară,
sau aţă răsucită, ceva ca un fir, o cale
 dintr-un interior bănuit
spre lumea dinafară, vizibilă.

În căpătâi se aprinde un foc, un simplu foc
 asemănător cu toate focurile,
un foc deplin, un fel de vieţuitoare care arde;
Deci scapăr focul şi privesc minunea, arde sfoara
 sau aţa dau calea,
este un foc mai mult hieratic decât blând, de ceară,
 un foc
strălucitor, un foc viu şi idolul devine o lumină,
Devine însăşi acea sămânţă, de unde creşte o scară,
 iar urcuşul se întrupează
într-un arbore nevăzut, însă tot arbore se numeşte.

Toţi se uită în lumânare, toţi ar vrea să aibă
 propriul idol cu focul aprins, toţi
ar vrea să ţină în mână un arbore nevăzut, care ştie
 că arde printr-un căpătâi
şi toţi ne închinăm, pentru că vrem să avem
 propriul nostru luminător,
Numai gândind la câte fapte ar fi în stare o binefacere,
 când arde, sus, un foc,
fie chiar o amăgire, fie cum s-o numi, tot foc deplin
 şi dăruit se numeşte.

Cântec de lume, lume, soro, lume, pentru bravul acar păun dinaintea divinei judecăţi-de-apoi

Pe lângă bariere-întrevăzute
Prin pleavă, praf, vârtejuri de-uscăciuni,
Fug trenuri cu iuţeala pe-întrecute
În gara-acarului Păun;
Flămânzi, bicisnici câinii pe-o grămadă
De frâne, roţi, tampoane, în comun

Urlând, lătrând, salută cu bravadă
Macazu-acarului Păun;
Şi meteori, comete fără coadă,
Guri de canal jurând pe spurcăciuni
Spre-un turn arată, de-apă, cu broboadă,
Unde-şi bea cupa cu amărăciuni,
Înnoadă pânde şi-ispăşiri deznoadă
Bufniţa-acarului Păun.

(*)

Din întâmplare, va sclipi vreodată
O baltă pe-uliţa unui cătun,
Înseninată şi iluminată
De steaua-acarului Păun?
Mărunte,-în greul nopţii, felinare,
Oricâte nu ar avea clarviziuni,
Însă puţin încape-în fiecare
Lumina-acarului Păun;
Celui din urmă cititor de carte,
Neajutorat în felul său, deci un
Căzut din lună-ori mult mai de departe,
I-aş arătat obrazul: „Presupun
Că nu vei mai întinde cu-alţii parte
Făclia-acarului Păun."

(*)

Lui Dumnezeu îmbolnăvit de toate
Coşmarele din casa de nebuni
Îi rugineşte scaunul pe roate
Din vina-acarului Păun;
Din zori până-în amurg, de nerăbdare,
Adună pulberea şi praful nu-în
Coroana cu însemne planetare,
Ci-în basca-acarului Păun;
De seara până dimineaţa-asudă
În fleaşcă pijamaua, de niciun
Om cu durere-în suflet să nu-audă
Cum trage apa după-amărăciuni,
Iar desperarea-l întremează, crudă,
Din ochii-acarului Păun.

(*)

Precum ne proroceşte *Cartea Sfântă*,
După-o duzină, zilnic, de minuni,
Albi porumbei de fericire cântă
Deasupra-acarului Păun;
Iniţiată-o capră în mistere,
Din palmă-i paşte pe ales căpşuni
Şi-izvoare lapte şi izvoare miere
Dedică-acarului Păun;
Adam şi Eva gustă-în pielea goală
Prin tandru paradisul, şi străbun,
În loc de dragoste o portocală,
Jurând la fiecare nouă luni
Că, de-au căzut, vor mai cădea-în greşală
De dragu-acarului Păun.

(*)

Pedeapsă, Moise-şi despica desagul
Cu şapte plăgi, lăcuste, bărzăuni,
Şi-o mare-a suferinţei, cu toiagul
Din leafa-acarului Păun;
Ce plete-avea Samson în prea febrila
Lui dragoste, şi despletiţi perciuni,
Dar le-a tăiat destoinică Dalila
Cu briciu-acarului Păun;
Ce s-ar fi scris în Evanghelii, dacă
Ar fi urcat pe Golgota lăstuni,
Iar pe Iisus nu-o gloată prostănacă
Şi înşelată şi pe-înşelăciuni,
Ci dreaptălege ar fi fost să-i facă
Verdictu-acarului Păun?

(*)

Homer la chefuri descânta poeme
Cum Odysseu, în vremuri de surghiun,
Se inspira-în perfide strategeme
Din pilda-acarului Păun;
Chiar Maiakovski, după-o recitare,
Şi-a tras un glonte-în gura de tribun,
De gloria învins, nepieritoare,
A bravului acar Păun;
Iar Dostoievski-avea în minte casa
Cu morţii decăzuţi în căpcăuni
Şi căpcăuni pietrificaţi în groaza
Când liliecii cu-ochi de mortăciuni
Dinţii-înfigeau, şi ghearele, şi piaza
În barba-acarului Păun.

(*)

King Lear dând schimb regatul pe-o cunună
De paie, barba-şi scărmăna: „Propun
Să-împart regeşte trăsnete-în furtună
Cu fruntea-acarului Păun!";
Striga în bătălie Don Quijote,
Cu morile de vânt: „Vreau să-l răzbun,
Prea-l muşcă potlogarii de ciubote
Pe dragul meu acar Păun";
Şi Kutuzov, pe-o noapte mai geroasă,
De gât cu samovarul şi tăciuni,
Sta la taifas, cu coatele pe masă,
Iar Tolstoi îi citea-între moliciuni
Şi echivocuri dintr-o carte groasă
Povestea-acarului Păun.

(*)

Pentru-un gelos să-şi gâtuie rivalul,
Pampon nu-şi potrivea-ascunziş mai bun,
În ditai muzici, ditai carnavalul,
Ca masca-acarului Păun;
Cu fes, con'Leonida, căuzaşul,

Sărea din somn, „Foc de pistoale!, tun!”,
S-a spart beţia şi-împuşca oraşul
Alaiu-acarului Păun;
Cu Ipingescu nenea Caragiale,
Cum se-întâlniseră inoportun,
Se dedulceau cu-un mic şi trufandale,
Unul bând berea fără slăbiciuni,
Când celălalt o degusta pe-agale
Din halba-acarului Păun.

(*)

Meşteru-Arghezi drăcuie-în livadă,
Se ceartă-ori porunceşte unor pruni
Că-între ispite-ar vrea să se-întrevadă
Cu psalmii-acarului Păun;
Bacovia râde-a plânge, însă ştie
Că-în ciuda-amurgului de joi sau luni
Prin goale vorbele din poezie
Trec corbii-acarului Păun;
De mahmurie sau de meserie
Schiţează cu-un arcuş previziuni
Că-în seri de violetă agonie
Vor fi capabili de confesiuni
Aceiaşi corbi cârpind pe datorie
Cămaşa-acarului Păun.

(*)

Când încă nu se inventase *bluesul*
Şi Bonaparte vizita Schonbrünn,
Lui Beethoven îi revenea auzul
Prin grija-acarului Păun;
Îmbărbătat de-onesta vrednicie,
Enescu-în albă-o noapte de Crăciun
Armoniza a treia rapsodie
Spre cinstea-acarului Păun
Și-şi îndopa cu ştime şemineul
Pe lângă buturuga de gorun,
Iar o ninsoare şlefuia-Ateneul,
De răsuna precum în văgăuni:
Purta pantofi maestrul, cu blacheul
Din talpa-acarului Păun.

(*)
Prin viscole porneau la-atac prusacii
Spre ruşii-înzăpeziţi în rugăciuni,
Hei, tren blindat şi deraiat în dracii
Pe linia-acarului Păun;
Într-un subsol, pe Ţar mitraliere
L-au ciuruit – până-a căzut, bău-un
Pahar cu-obidă fără-îngenunchere
Din mâna-acarului Păun;
La o comandă, rangul şi-uniformă
De amiral trei marinari şi-un jun
Cekist i-au smuls lui Kolceak: „Daţi-i zor, mă,
Foc!”; după-un fum şi-al doilea, de tutun,
În copcă l-au zvârlit, scobită-în formă
De crucea-acarului Păun.

(*)

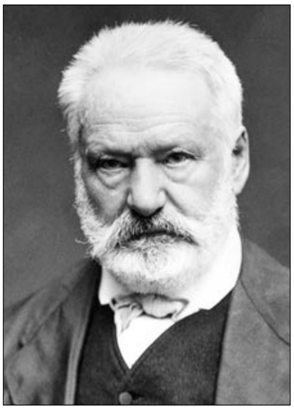
Alţii bârfeau că-avea maşinărie
Cu patru, şase, opt dimensiuni
Şi banii-şi tipărea-într-o şmecherie
De-acar paranormal Păun:
Alpii-l salută, Volga-l ia în seamă,
Pacificu-l aclamă-între furtuni,
Când pumnul ridicat şi-izbit proclamă
Planeta-acarului Păun;
Iar un Neil Armstrong: „Pe reversul Lunii,
Castele-am nimerit, între păuni,
Nudiste în magia goliciunii
Şi munţi de aur cu depresiuni
Sculptate-în diamante...”; „Wow!...”, sar unii:
„Desfrâu-acarului Păun!”

(*)

„Vagoane răsturnate-între traverse
Nu-s probe la vedere, ci minciuni
Să-îngăduie absurde controverse
Pe seama-acarului Păun”,
Cred gardu-înduplecându-şi corcoduşii
Şi bozii înfrăţiţi cu mătrăguni,
Iar funia-întreabă ţapul şi ţăruşii
De soarta-acarului Păun,
Căci Dumnezeu, cu zodii-în alianţă
Din vremea cosmicei Creaţiuni,
Cum ignorase-orice neimportanţă,
Greşeli nu-a corectat, şi-omisiuni
Smerit îngândurate, cu speranţă,
De Crezu-acarului Păun.

(*)

„La ocnă trimiteţi-mi aşternutul
Şi şapte paie să-mi ajungă bun
Şi îndesat şi de prisos avutul
Sub perna-acarului Păun;
De tablă-o strachină mai ondulată
La marea mea-abundenţă să-o adun
Şi tot pe-atâta fie-vă bogată
Pomana-acarului Păun!”,
Striga-în jegos bufetul gării: „Gata!
Mă primenesc la pompă cu săpun,
Să mă primească de-acurat şi plata
La chelner!”; ceremonios bătu-în
Pahare şi-încă bate Judecata
De-Apoi a-acarului Păun.

VICTOR HUGO

Tristeţea lui Olympio

(fragmente)

...Mai existăm noi oare? A fost a noastră clipa
Cea dusă? Ne-o-nvia-o-al suspinului tumult?
Eu plâng şi-a nepăsare îşi bate vântu-aripa
Prin frunze; 'n ochiul casei eu nu mai sunt demult.

Pe unde noi trecurăm, vezi, alţii trec acuma,
În clipa ce sosirăm, alţi inşi au poposit
Şi visul nostru floare ce o albeşte bruma
Va-mboboci în alţii, şi-aşa la nesfârşit.

Că tot ce întreprindem, vai, la soroc n-ajunge
Şi poate nefirescul să fie prea firesc,
La toţi dormiţii visu-n acelaşi loc se frânge,
Încep aicea toate, dar dincolo sfârşesc...

Alte perechi avea-vor câmpii, poteci, boschete,
I-al altor fete crângul Topolniţei la schit,
Şi tulbura-vor alte trupuri indiscrete
De unice picioare al mării val sfinţit.

„ Cu vârsta-a noastre patimi descresc pe drumul mare,
Una-avându-şi masca şi alta-al său pumnal,
Saltă de mimi veseli ce-n zvon de ghitare
Se pierd în înserare dincolo de deal.

Un strop de timp ajunge să schimbe toate cele.
Senină tu, natură, cât de uitucă treci,
Cum rupi tu-n primenirea-ţi sacrele inele
Ce inimile noastre înlănţuiau pe veci!

Când visătorul suflet coboară în străfunduri
Şi-n inima aproape de gerul iernii-atinsă
Ca morţii în războaie îşi numără în rânduri
Orice durere dusă şi reverie stinsă,

Precum acel ce ţine o lampă-n bezna mare,
Înstrăinat apururi de-al patimilor roi,
Cercând cu şovăială treptele precare
Ce duc în dezolarea genunilor din noi,

În acea noapte-adâncă de ne-nstelată rază,
În dedesubt de toate, firidă ce-nspăimântă,
Ceva el simte totuşi sub văl că mai pulsează...
O, umbră adormită, tu, amintire sfântă!“

Oceano nox

Ah! câți căpitani, câți marinari temerari
Plecați dintre noi la chemarea de val
Voioși și furați de-orizont, fură duși
În neant de trista lor soartă!
'N a mării genune, sub luna ei moartă,
Sub orbul ocean de-apururi ascunși!

Câți patroni au pierit cu-echipaje-n paragini!
Vijelia le smulse a vieții lor pagini
De val risipite! și fură cu toții
Cufundaţi în abis, împărţire de pradă
Cum niciunui ochi nu-i fu dat să vadă:
Un val apucă nava, un altul, mateloții!

A voastră soartă nimeni, voi, capete pierdute!
Ce vă-nvârtiți alene prin vaste bezne mute,
N-o știe; fruntea moartă necontenit izbind
Străine-arhipelaguri... Câți părinți s-au stins
Pe ţărmuri aşteptându-i în unicul lor vis
Pe cei ce nu se mai întorc nicicând!

În veghi înserate, pe-ancori ruginite
A voastre nume de-umbre-nvelite
Povestași le-amintesc, agrăind despre voi
În chicot și râs, în povești de-aventuri,
În săruturi furate frumoaselor guri —
Pe când voi dormiți în verdele mării gunoi!

Unde-s ei? întrebi, regi în vreo insulă-anume?
Ne-au părăsit pentru tărâmuri minune?
Apoi chiar amintirea stă sub linţoliul zării,
Trupul în apă se pierde, numele-n memoria largă,
Timpul ce pe-orice umbră varsă una mai neagră,
Pe-a oceanului noapte aruncă noaptea uitării.

Din ochii tuturor umbra dă de-acum să se șteargă.
N-are unul un plug și altul n-are-o barcă?
Singure-n odăi când domnește furtuna
Văduve cu frunţi albe pustii de-aşteptare
Mai vorbesc de voi răscolind în cenușa ce pare
Cea din cămin cu cea din inimă, una!

Și când mormântu-n fine le-a fost închis pleoapa,
Nimic de voi nu știe oricât ai da cu sapa
În ţintirim minuscul cu ecou-i în urechi,
Măcar o salcie verde de toamnă desfrunzită,
Măcar aria tristă, 'nadins copilărită
Ce-un cerșetor o cântă lângă un pod străvechi.

Unde-s scufunși matrozii în noaptea de catran?
O, valuri, câte știți voi istorisiri noian!
Valuri, adânc temute de mame-negru roi!
Voi ni le povestiți mareele urcând,
De unde-al vostru vuiet voci disperate-având
În fiecare seară când veniți înspre noi!

MARGUERITE YOURCENAR

Moartea-i cólea…

Moartea-i cólea cu a ei rumoare:
Frate. Prieten. Umbră, ce importă?
Moartea-i a noastră singură poartă
Pentru-a ieşi din lumea und' se moare.

RAINER MARIA RILKE

Toamnă

Cad foi, cad foi, parcă din depărtate
Grădini cereşti ce veştejiră toate,
Şi cad cu-n gest ce vrea să spună nu.
Şi-n nopţi treptat terra cea grea cazu
Ruptă din astre în singurătate.
Cu toţi cădem; îmi vezi mâna căzând.
Şi altele cum cad fără de veste.
Şi totuşi este Unul, căderile aceste
‹N mâinile-i le ţine infinit de blând.

ANONIM

Iubindu-te,-mi voi aminti de tine…

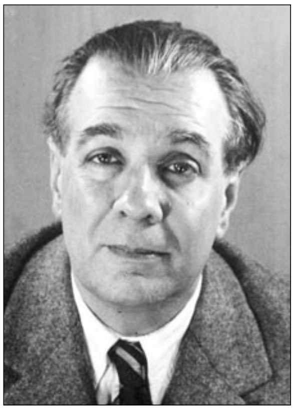
Iubindu-te,-mi voi aminti de tine
La-al tău mormânt în orele târzii,
Pân ce durerea grea m-o trage-n adâncime
Unde-om fi unul când ne-om re-ntâlni.

GEORG TRAKL

Rondel

Al zilei aur dă să moară
Se şterge-al serii albastru brun
Fluiere-n stâni nu mai răsun'
Se şterge-al serii albastru brun
Al zilei aur dă să moară.

JORGE LUIS BORGES

Sinuciderea

Nicio stea nu va mai rămâne în noapte.
Nici noaptea nu va mai rămâne.
Voi muri, şi cu mine va muri totalitatea
intolerabilului univers.
Voi şterge piramidele, medaliile, continentele, feţele.
Voi şterge acumularea trecutului.
Voi reduce în pulbere istoria,
în pulbere pulberea.
Privesc ultimul apus de soare,
aud ultima pasăre,
las moştenire nimicul
nimănui.

Traduceri de
Dan Sebastian BUCIUMEANU

* Selecţia poemelor - Virgil DIACONU, din *Tristeţile lui Sebastian,* traduceri de Sebastian BUCIUMEANU

GHEORGHE TOMOZEI ȘI ÎNTÂLNIRILE LUI DE TINEREȚE

(Episodul 3)

„Cu costum pe puncte” nou-nouț și cu pantofi de tenis, mă cred peste măsură de cochet. Străbat coridoarele liceului ”Şincai”, printre sutele de elevi veniţi de pretutindeni pentru a-şi încerca forţele în ceea ce pretenţios se numeşte ”Finala olimpiadei pe ţară la Limba română”. Liceul târgoviştean pe care îl reprezint, m-a sărbătorit la câştigarea prealabilului concurs regional, ca în final de ”Scrisoare pierdută”: pe stadionul oraşului mi s-a înmânat o diplomă uriaşă, cu chenare brâncoveneşti desenate de fetele de la liceul ce-mi da insomnii:”Carabella”.

Evocarea face lumină asupra felului în care avea să fie selecţionat adolescentul Tomozei pe lista posibililor chemaţi la viitoarea Şcoală de Literatură „Mihai Eminescu”. Se făcuse remarcat publicând în presa școlară și fiind câștigătorul concursului regional. Dar și a primei întâlniri cu viitorul lider al generației, Nicolae Labiş. Iată:

„În fața mea apare un băiat îmbrăcat într-un pulover de lână cenuşie, cu ochi neobişnuit de vii, cu o şuviţă de păr căzându-i pe frunte. Vorbeşte, râde hohotit şi, brusc, când cineva i se adresează, devine neobişnuit de grav. Înainte de a intra în clasa în care urmează să ”dăm teza”, cineva îmi spune:

- E un fălticenean. Minunea lui Dumnezeu.

- Cum se numeşte?

- Cred că Labiş...

** Au trecut multe ceasuri. După ce lucrările au fost sigilate și încredințate comisiei care urmează să se pronunțe, un bătrân profesor, cu care urmează să ne fotografiem întru ”suvenire” ne spune:*

- E unul, un moldovean, nu i-am reținut numele, care și-a scris subiectul, vreo zece file, în versuri.

Ne fotografiem solemni și ”definitivi.”

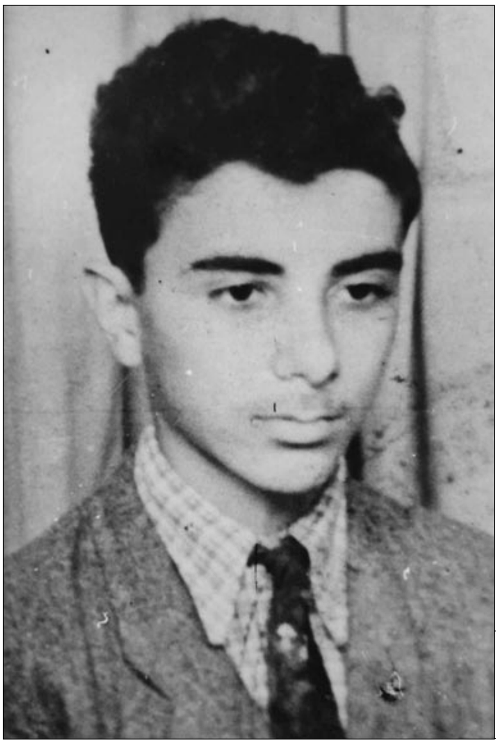
Memoria lui Tomozei fixează așadar prima auzire a numelui la Finala olimpiadei de Limba română. Tomozei îl revede pe Labiș la o altă reuniune, în sala unui teatru („Nu mai știu care ...”) unde elevul Labiș E. Nicolae ia premiul întâi și un premiu epatant: pe lângă un vraf de cărți, un ceas ”Pobeda”, ceva atât de râvnit! Tinerelului târgoviștean i se scurg ochii ...*”Ne cunoaștem, după premiere, și ochii mei se opresc pe cadranul alb, cu cifre mari, negre, al ceasornicului..”*

Poet, lăsat de dumnezeu cu vocația metaforei, a poeziei, Tomozei are un spirit de observație de reporter și prozator. De la acest eveniment de dinainte de 1952 și până în ultimele clipe ale vieții, el avea să fotografieze în cuvinte, impresii, detalii.

Lui îi datorăm relatări care conţin amănunte despre o sumedenie de oameni, întâmplări, evenimente... (Dintr-o vreme considerată acum ”preistorie!” Când nu existau telefoane mobile, camere de luat vederi la tot pasul, iar fotografia era ceva rar, un eveniment. Lumea stătea ”la poză”, instantaneele sunt rarisime.)

”Toamna 1952.

Unde o fi Școala de Literatură? Mă uit pe adresa cu invitația Uniunii Scriitorilor de a mă prezenta la examen și citesc:”Șoseaua Kiseleff 10.” La ”Bufet”, acolo unde întoarce tramvaiul 20, îl întâlnesc pe Labiș cu un soi de geamantan-valiză de recrut. Râde:

Liceanul Gheorghe Tomozei. Elev la Liceul din Tîrgoviște. O vreme liceul s-a numit „Nicolae Bălcescu”, acum s-a revenit la denumirea inițială, aceea de „Ienăchiță Văcărescu”.

Grup de „studenți” la Școala de literatură „Mihai Eminescu”; îl distingem pe Nicolae Labiș, al patrulea de la dreapta la stânga în ultimul rând, Tomozei este parțial acoperit de un coleg mai înalt.

- Și tu?

- Și.”

Așadar, iată-i, după olimpiade și concursuri, deja luați în seamă, acum pregătiți de concurs! Exista un concurs. Nu se făceau lucrurile chiar la întâmplare. Și mai aflăm: *„Se citește lista celor care au reușit. Labiș n-are emoții. Au însă alți candidați: Sălăjan Doina, o orădeancă pe care n-am văzut-o decât plângând, roșindu-se și lamentându-se:-Ioi, doamne!” Are cozi strânse pe frunte și sprâncene groase. E emoționat Luca Ștefan, învățător sau activist cultural, ceva mai ”bătrân” ca noi, pe care îl privim cu secretă admirație: înainte de examen, s-a văzut față în față cu un șnaps.*

- ”Și l-au sorbit pre el”, arhaizează Labiș.

Fac noi cunoștințe: Stoian Niculae, un tip peste măsură de slab, recitând din Maiakovski și gata să ne ia drept niște burjui ticăloși. Continui lista: Cosașu Radu, până de curând militar, autor cu un alt nume al volumului Servim Republica Populară Română! Negulescu Mihai, Ion Gheorghe, cu o chică de toată frumusețea, hotărât să ne ia la pumni grei pentru crime imaginare, veșnic agitat. Larian Sonia, Dragoș Elena, Grecea Ioan, cu epoleți de maior, Toma Atanasie, Florin Mugur și Lucian Raicu.”

Lista primilor întâlniți va rămâne una a oamenilor pe care avea să-i frecventeze și ulterior: Mihai Negulescu ajuns mai târziu șef de reviste pentru copii și pionieri avea să îl publice constant, cu Dragoș Elena avea să se căsătorească repede, repede, și la nu mult timp să și divorțeze, Florin Mugur avea să îi rămână prieten până la moarte, dar și redactor la multe cărți apărute la Editura Cartea Românească, iar ”slăbănogul” de Niculae Stoian,

Instantaneu 1953, Școala de literatură „Mihai Eminescu”.

devenit cel mai rotofei dintre ei, avea să fie redactor-şef de gazete literare şi bine implantat în sistem.

Ceea ce e de remarcat e totuşi solidarizarea pe care *Şcoala* avea să o creeze, dincolo de toate ei aveau să se susţină şi să se publice unii pe alţii.

Reuşise spiritul bolşevico-stalinist cu muguri de socialism naiv şi vinovat, să le transfere o anumită nuanţă de frăţie de solidarizare?

Se pare că da. Aşa cum peste 30 de ani, pentru cei coagulaţi în jurul profesorului Nicolae Manolescu şi porniţi, în majoritate, de pe băncile facultăţii bucureştene de filologie, prin *Cenaclul de luni,* se vor fi solidarizat, sprijinit, şi au avansat, ca o ţestoasă de război antic, una literară, aşa şi începătorii anilor 50 au ţinut în general aproape unii de alţii.

Revenim. A trecut şi concursul! „**Am reuşit cu toţii**". (Asta ar fi fost culmea, să respingă pe careva după ce îi aduseseră din diverse funduri de lume, îi extrăseseră cu oareşcare publicitate...

Cleopatra LORINŢIU

O fotografie foarte cunoscută, dar cu explicaţii eronate în majoritatea cazurilor. Labiş acasă la Tomozei în Bucureşti, strada Ion Călin, de ziua lui Gheorghe Tomozei (29 aprilie 1956), luat puţin prin surprindere şi îmbrăcat în pijama în loc de cămaşă, închinând un pahar de vişinată (şi nu „şliboviţă" cum scriu astăzi diverşi cunoscători. Precizare făcută de mama Franţa Stăncescu, autoarea lichiorului de vişine...).

Vintilă Horia – Rosturile poeziei în lumea de azi

„Atunci a venit poesia / Şi-a deschis fără zgomot/
Uşile şi ferestrele lumii/ Făcând din mine măsura/
Tuturor lucrurilor."

Vintilă Horia

„*Care este starea poeziei noastre acum*?" se întreba, la un anume moment, Vintilă Horia într-un studiu de amplă sinteză (*Poésie et liberté – Considérations sur la condition de la poésie dans le monde contemporain*) pe care îl publicase în *Acta Philologica* la Roma, (1959, vol.II, p.83). Meditaţiile sale asupra fenomenului poetic porneau de la una dintre neliniştitoarele concluzii pe care i le impuseseră realităţile din contemporaneitatea sa. E vorba de ideea că în aceste timpuri literatura nu mai reprezintă decât o „*expresie a omului aflat în criză*". Iată de ce consideraţiile lui privitoare la starea poeziei erau departe de a mai avea vreo urmă, fie chiar una foarte vagă, de optimism. Totul se baza pe analize de o tulburătoare luciditate, în urma cărora concluziona: „*În pofida tuturor afirmaţiilor avansate de poeţi, ea* (poezia) *este din ce în ce mai mult undeva în afara omului, ea evită atât interogaţiile, cât şi posibilitatea unor răspunsuri către acestea./…/ Să înţelegem că «homo poeticus», tot mai tulburat şi sensibil, nu mai are curajul să înfrunte răul care îi copleşeşte pe copiii acestui veac?Ceea ce, în cazul acesta, ne poate uimi, este chiar absenţa poetului, sau, ceea ce e şi mai grav, tăcerea lui. O asemenea afirmaţie nu ar vrea să spună că poezia s-ar retrage din lume. Un asemenea gest auto-distructiv/…/ identificându-se cu o cădere a poetului în anonimat, în tenebrele non-fiinţei, printr-o percepţie a totalei deprecieri a umanului/…/înţelegându-se şi exprimându-se astfel întreaga gravitate a acestui adevăr.*"

Veacul XX se vădise deja ca un timp de discreditare a marilor valori, timp al *întunecărilor sensului* şi al unor nesfârşite momente de criză generalizată, iar poezia intrase în directă consonanţă cu tot mai acut resimţita prezenţă a „*…a tulburătoarei nelinişti a poatului în faţa vieţii ce îl copleşeşte*". Aşa cum se va vedea, într-o asemenea *stare de urgenţă,* Vintilă Horia găsea temeiuri să impună o nouă sintagmă, aceea a *romancierului-poet.* Sensurile termenului, iradiate fiind din noile şi severele realităţi ce surveniseră în literatură (şi nu numai!) deveniseră apte să-i fie aplicate, întâi de toate, chiar scrierilor lui.

Potrivit analizei de mare acurateţe pe care a întreprins-o, era evident că fiinţarea în sine a *Poeticului* nu mai putea fi gândită decât în strânsă legătură cu tot mai imperios necesarul *„l'acte de conaître et de nommer*". Cu o impresionantă forţă argumentativă Vintilă Horia demonstrase că poezia şi de fapt literatura în întregul ei este – înainte de toate – *Cunoaştere!* Iar aceasta din urmă se configurează ca o *stare de împlinire interioară*, de natura celei pe care Martin Heidegger o înţelegea ca pe o *intrare în posesie de sine* (*Vereingentlichung*), situare sub orizonturi limpezitoare de sens. Dar prin faptul că realitatea poeziei era legată substanţial de *Cuvânt* (*Verbum erat apud Deum!!!*) ea însemna şi o apropiere de ***acel Ceva*** apt să devină şi *„cel mai demn de a fi supus interogării* (*das fragwürdigste Wort*)" (Heidegger, Martin, 2014, *Despre eterna reîntoarcere a aceluiaşi*, Humanitas, Bucureşti: 46)

Preocupat de o reactualizare a rosturilor poeziei, cu precădere acela de a exprima *„grijile noastre cele mai apăsătoare şi problemele noastre cele mai angoasante şi mai actuale",* Vintilă Horia ajungea la o soluţie care – numai în aparenţă – ar fi putut părea surprinzătoare, spunând că într-o asemenea perspectivă: *„Cei care salvează poezia, în timpurile noastre, /.../sunt romancierii."* Într-o asemenea stare de lucruri el afirma că *romanul* a devenit expresia *„cea mai inteligibilă şi, uneori, singura acceptabilă, a artei poetice."* Pentru a-şi susţine afirmaţiile, analistul aducea în discuţie numele unora dintre romancierii care deja deveniseră autorii a ceea ce el va numi *"poeme scrise sub formă de roman".*

În rândul acestora el îi include pe Hermann Broch (*La mort de Virgile*), Romain Gary (*Les racines du ciel*), Dino Buzzati (*Le désert des Tartares*), dar şi pe compatriotul său Constantin Amariu (Amăriuţei) cu *La fiancée du silence*. (Despre acesta din urmă se cuvine să amintim ca de o personalitate de anvergură a exilului românesc, prof. de metafizică la Sorbona, apreciat de Albert Camus, cel ce i-a girat apariţia primului roman, scris în limba franceză, *Le Paresseux,* 1955, Prix Rivarol).

Argumentaţia lui Vintilă Horia este convingătoare şi atunci când spune: *„ Dintr-un asemenea punct de vedere, poezia nu au mai fi un gen literar, o formă fixă, ci o esenţă pe cale de a se elibera de instrumentele poetului şi de a resuscita valorile poeziei, care, după perioada de criză provocată de surréalisme, va exprima din nou grijile noastre cele mai apăsătoare şi problemele noastre cele mai angoasante şi mai actuale. De altfel, prodigioasele strădanii ale noilor poeţi, indicând, nu numai o reînnoire a poeziei, reînnoire realizată deja prin romancierii-poeţi, ci şi o căutare formală capabilă de o reactualizare a poeziei ca atare,vreau să spun în sensul de limbaj poetic în sine.*"

Potrivit lui, în acest mod se realiza un răspuns adecvat crizei pe care o traversa poezia, criză aflată *„în perfectă consonanţă cu aceea a condiţiei umane/.../ proiectată într-o dublă dimensiune: aceea a poetului care participă la frământările semenilor săi, şi aceea a poetului care se simte incapabil de a oferi o soluţie, căci, şi în cazul când o asemenea soluţie există, dacă ar exista o soluţie poetică a crizei, oamenii ar prefera să o respingă ori s-ar îndoi de existenţa ei./.../ Este evident că mesajul pe care poezia contemporană este pe cale să în propună oamenilor, se întemeiază pe libertate ca punct de plecare pentru orice călătorie în timp – literatura în general, potrivit lui Kierkegaard, fiind un voiaj peste timpuri."*

În esenţă, va fi vorba despre un tot mai acut fenomen de criză pe care autorul lui *Dieu est né en exil* îl urmăreşte şi încearcă să-i descifreze implicaţiile şi rezonanţa în diverse planuri. Desigur, chestiunea nu este nouă. În treacăt fie spus, noţiunea şi *ideea de criză se* mai regăsise în scrierile unor Oswald Spengler, Paul Valéry, Ortega y Gasset precum şi la Husserl, întemeietorul fenomenologiei (***Die Krisis der europäischen Wissenschaften und die traszendentale Phänomenologie***). Dar şi la Heidegger, la Hans-Georg Gadamer, la muzicieni ca Olivier Messiaen ori la marii filosofi ai istoriei, Arnold Toynbee ori Jaques Soustelle pe care Vintilă Horia îi intervievase în acea carte mega-eseu (unică în lume) intitulată *Viaje a los centros de la Tierra*. *„Diferenţa care există între teoria lui Spengler şi cea a lui Toynbee* – observase Vintilă Horia – este că, după gânditorul german, civilizaţiile nu sunt relaţionate între ele, sunt cercuri închise, supuse unui determinism morfologic, mecanic aproape, în timp ce istoricul englez afirmă că există «*paternitate*» şi «*filliaţie*» şi că o cultură, cum ar spune Malraux, provine din altă cultură, ca şi o capodoperă." Pentru acest eseist marile culturi vor fi considerate asemenea operelor de artă şi, prin urmare, i se va părea potrivit ca, în legătură cu ele şi cu starea lor *„primară, fericită şi stabilă",* să reamintească versurile din *Faust-ul* lui Goethe: ***Die unbegreiflich hohen Werke/ Sind herlich wie am ersten Tag*** (*Înaltele şi Incomprehensibilele opere / Sunt frumoase, ca în prima zi.)*

Devine evidentă starea de perpetuă veghe a lui Vintilă Horia asupra rosturilor poeziei sub esenţialele ei raporturi cu omul. În deosebit de complexa şi subtila lui relaţie cu literatura va trebui să remarcăm existenţa unui dezvoltat simţ al *trans-disciplinarităţii* şi *trans-culturalităţii,* termeni a căror provenienţă se reclamaseră de la un Jean Piaget, Edgar Morin sau, mai de curând, Basarab Nicolescu. În egală măsură, poezia, romanele şi eseistica lui pun în lumină pe diverse planuri nevoia tot mai imperioasă în actul de gândire *„a unei transgresiuni jubilatorii a frontierelor dintre discipline /... /nevoia depăşirii pluri- şi inter-disciplinarităţii.*" (v. Basarab Nicolescu, 1999, *Transdisciplinaritatea*, ed. Polirom: 5)

Aşadar, care este taina lumii, a omului, a artei şi în special a *Poeziei*? Iată *interogaţia* al cărei răspuns Vintilă Horia (singurul român şi singurul ne-francez care a câştigat Premiul „Goncourt" cu un roman scris direct în limba franceză) îl va urmări aproape detectivistic în toată opera sa filosofică şi literară. În vederea desluşirii ei va iniţia ample şi deosebit de ostenitoare investigaţii, în tentativa de a se apropia de *înaltele centre ale inteligenţei* de pe acest pământ. Tot ceea ce l-a neliniştit trebuia să îşi afle un răspuns. Ceea ce nu a însemnat că nu a avut chiar el ipoteze sau răspunsuri proprii. Ceea ce nu a vrut să accepte a fost faptul că lumea, totuşi a continuat să fie stăpânită de vechile viziuni despre ea însăşi; şi că, astfel, nivelul la care a ajuns cunoaşterea, nu a reuşit să schimbe nimic din realităţile dure – prin obtuzităţile lor – ale lumii actuale. Să fie iluzorie altitudinea cunoaşterii, iar diferitele niveluri de realitate şi de percepţie ale acesteia să nu producă niciun efect asupra vieţii oamenilor? Arta să-şi fi pierdut puterea modelatorie faţă de oameni? Ne reamintim, desigur, că în introducerea la ***Prelegerile de estetică*** (*Vorlesungen über die Aesthetik*) Hegel avansase cutremurătoarea predicţie a unui ***sfârşit al artei***. Să fi fost acela momentul ce prevestea devastatoarea implozie a culturii, urmată de ***celebra şi tulburătoarea prevestire a unui sfârşit al istoriei?***

Dan ANGHELESCU

EMIL BOTTA, UN POET ÎN LABIRINT

„E atâta nepace în sufletul meu”

Arheologii receptării vor fi, poate, surprinşi aflând că Emil Botta culegea la debut (1937, cu *Întunecatul April*, adunând 83 de poeme) aprecieri entuziaste într-o epocă populată, se ştie, de mari valori. Vl. Streinu desluşea tonul grav şi „semnele noi de lirism” (RFR, septembrie 1937) iar Eugen Ionescu, cu un an înainte, comenta în *Ideea românească* ciclul *Marele Păianjen*, evidenţiind (încântat) reîmprospătarea lirismului. Considerând că avem de-a face cu o poezie damnată, M. Sebastian, şi el branşat la eveniment, vedea – perspicace – în placheta debutantului „mărturia unei inimi tragice”: o sinceritatea dusă „până la cenuşă”, frenezia dionisiacă, dar şi „primejdia literaturii”, semnalând ecouri livreşti, amestecul de sarcasm şi inocenţă, coexistenţa ironiei cu badineria. Un lirism convulsiv, hibridat, avertizând asupra metamorfozelor („demonica natură ascunsă a florilor”), confirmat şi în *Pe-o gură de rai* (1943), poetul, alungând insomniile, încercând să vadă „lucruri neobişnuite”, copleşit însă de imensul asfinţit (întrezărit). Şi oferindu-şi o promisiune (neonorată): „Ca Saul omorând vrăjitoarele, aşa voi ucide Melancolia”.

Se cuvine să observăm că, prin râvna exegeţilor, frontul critic s-a polarizat. E drept, mesajul poetic (ambiguu) rămâne o continuă provocare, o invitaţie la criptanaliză (cum zicea U. Eco), în lumina unui cod neprevăzut de autor, descifrând şi îmbogăţind astfel seria semnificaţiilor posibile, chiar peste ideo-portanţa textului. Fundalul tragic al poeziei lui Emil Botta, dorul „fără saţiu” (declamat), spaima şi iluzia, pendularea între angoasă şi beatitudine, alternanţa sărbătorescului (viaţă / moarte), colocvialitatea, imaginarul carnavalesc (terifiant), histrionismul, teatralismul implorativ, trecerea de la solitudine la extaz (şi retur), apocalipticul suspectat de artificialitate etc., au condus la opinii divergente în postumitate. Încât „labirinticul” poet (cf. Arşavir Acterian), deopotrivă prozator şi publicist, dar, înainte de toate, un mare actor, întreţine „gâlceava”. Dacă publicistica sa e „fanată” iar prozele (v. *Trântorul*, 1938) „ilizibile”, cum observa N. Manolescu, în pofida oniricului şi poematicului infiltrate în exerciţiile prozastice (aşa-zisele nuvele), poetul, de o sensibilitate maladivă, şi-a tăiat partea leului. Chiar dacă acelaşi N. Manolescu îi denunţa, la prima impresie, afectarea; „furişat sub travesti”, iubind lemnul scenei şi costumaţia teatrală, distanţarea ceremonioasă (eclipsând persoana întâi), Emil Botta (n. 15 septembrie 1911 – m. 24 iulie 1977) propunea, negreşit, în ipostaza arlechinului tragic, vieţuind sub aripa morţii, un lirism artistizat, parodic, de infuzie culturală, artificializându-şi trăirile, uitând de sine. Ceea ce nu anulează amplitudinea cosmică, melancolia selenară, ameninţarea nopţii „tutelare”. Pe bună dreptate, Doina Uricariu, într-o solidă Postfaţă (v. *Un dor fără saţiu*, Editura Minerva, 1991; Antologie, postfaţă şi bibliografie selectivă de D.U.), respingea, pe urmele lui I. Negoiţescu, caracterul teatral. Şi, denunţând eroarea, constata că opera, citită din unghiul teatralităţii, a alterat judecata critică. E vorba, în cazul poetului-actor, de o strategie a rolurilor, ca „o opţiune a textului scris”, evidenţiind ardoarea expresionistă, primitivismul superrafinat, poza lunatecă, spectaculosul fantasmagoric etc. În travesti, deci, având drept interlocutori Mierla, Luna, Îngerul sau Moartea, convocând îngerimea (suspectată de „şarlatanie”), ingenioasa Colibri sau alte păsări „nu prea zglobii”, Emil Botta îşi multiplica, prin acest „alai vorbitor”, fiinţa şi propunea un adevărat „autoportret cu măşti” sau, mai degrabă, prin mulţimea de voci, întreţinea anonimatul polifonic, cum sugera Doina Uricariu.

Poetul, redescoperit târziu, recuperat odată cu volumul de *Poezii* (1966), cunoscut până atunci doar ca actor, s-a bucurat, brusc, de o „glorificare înverşunată” (nota Alex Ştefănescu), cu tentă apologetică, închinându-i-se monografii „evlavioase”. Această relansare se datora, oare, unei adaptabilităţi zeloase, sub bruiaj ideologic sau unui jalnic oportunism, impregnat de vinovăţie? Noile volume (*Versuri*, 1971, cu ciclul Vineri, un „ecou palid al robinsonadei”) şi *Un dor fără saţiu* (1976) mărturiseau, dincolo de măştile eului liric, dincolo de teatralitatea mereu invocată de armata comentatorilor, depoziţia unui poet obosit, sastisit de rolurile vieţii, filtrate cultural. Chiar dacă sângele îşi urma „itinerariul din fiece zi” (v. Nirvana). Ar mai fi de adăugat că reeditările, remaniate cu sârg, suportând „modificări notabile” accentuează impresia de somptuozitate şi preţiozitate. Numeroasele

rectificări, prelucrări, eliminări etc., creează dificultăţi. Cristian Livescu crede că Emil Botta poate fi citit în două ipostaze, fie folosind prima versiune, fie acceptând „varianta reformată", intervenţiile poetului, „devastându-și" – ca act arbitrar, zice criticul – creația. Poate din prudență, asaltat de onorurile regimului, adaptându-se epocii, poate din excesiv scrupul. Oricum, seria de *Scrieri* (3 volume, 1980) iniţiată de Ioana Diaconescu merge ferm pe respectarea „voinţei poetului".

Rătăcit într-un „vis rău", hoinărind într-o „cetate săracă", purtând ecourile splendidei tinereţi (pierdute), poetul „negru de tristeţe" împacă exuberanţa cu retorica funebră. Scrie parcă în transă, cu fervoare şi himerism; pecetea elegiacă, gravitatea sumbră ori fanfaronada (căzând în exhibiţie) pot susţine acea „lirică a rolurilor", departe de a cădea în vinovată impersonalizare. Chiar dacă fraternizarea mioritică şi ţesătura motivică, de cert rafinament, cresc, uneori, pe imaginarul folcloric, vădind – mai degrabă – capricii „de estet", tumultul vieţii e surdinizat, prizat prin livresc: „Prin ziduri de foc, prin baia de sânge /, trecuse tabloul / şi pânza lui abia se ţinea" (v. Mausoleul). În fiece rând, Emil Botta îşi deconspiră fibra cărturărească, metabolizând realitatea secundă. Chiar dacă e vorba de „verii păcurari" într-o „îngânare folclorică", de trunchiatul Ion Vodă Armanul, cel sfârtecat de cămile sau de alte figuri voievodale, poetul scoate efecte scenice, într-un joc dramatizat, funambulesc. Ca biet arlechin „speriat de moarte", el copleşeşte prin intensitatea emoţiei, actoria fiind trăită „la limita calcinării", nota Victor Durnea. Încât vibraţia sinceră, angoasantă şi convenţia teatrală, transportându-ne în „irealul halucinaţiei" convieţuiesc în acel ego multiplicat, oscilând între derizoriu şi terifianţă (îmblânzită), între exasperare şi consternare sub asaltul „orelor negre", înscenând (şi bravând) ritualul crepuscular. Dar scrisul rămâne un act magic. Iar arta ne oferă şansa de a descifra „spiritul ascuns al lucrurilor" crede „ipocritul" poet-regizor, în atâtea rânduri blamat pentru natura cameleonică, rătăcitor în imperiul fantasmelor sale, pierdut „în desime", în codrul – „titanul cu braţe o mie" (v. Briareu), înscenându-şi dispariţia şi etalându-şi gama trăirilor, împinse la limita suportabilităţii. Fiindcă lumea, surdă la dureri, îşi desfăşoară, parodic, propriul ei spectacol în „marele teatru"; iar poetul, canonit, încarcerat în moarte, ameninţat de „unghia morţii" îşi contemplă amurgirea ştiind prea bine că „orologiul demenţial" lucrează: „Iad înseamnă timp". Tiranicul, „întunecatul April e pe urmele mele" (v. Ordin) descoperă, sub aparenţe ludice, delirante, cel ce se voia „calfă de înger". Moartea, „canalia cea luminoasă" vesteşte chiar o stingere cosmică: „Steaua era pe sfârşite". Cortul pădurii, galeriile, „coclaurii nopţii", rănile iscate de „dolenta moarte", toate anunţă inevitabilul, sunt o „documentare" asupra melancoliei, iţind ameninţător lujerul negre. Între „timpul mierlei" (Preistorie) şi „otrăvurile amurgului" se cheltuie, în zbaterea-i terestră, în criză identitară, poetul, asuprit de amurgire şi tăcere, ambele „hămesite". Un binom definitoriu, subliniem. Şi dacă tăcerea e corectată / înfrântă prin dialogism şi polifonie, prin travestiuri (trăite cultural), spaima de neant trezeşte viziuni coşmareşti într-un suflet „ce se dizolvă", tăgăduind învierea. Şi culegând tristeţi, precum în câteva Note (bacoviene), în timp ce, dimpotrivă, „graiurile demonilor" îl fermecau, chiar dacă „ziua judecăţii e încă departe" (v. Am văzut-o). Certamente, un fond tragic hrăneşte acest lirism, capabil de clownerii şi jonglerii, apt de stilizare şi ambiguizare, cercetându-se în „glaciale oglinzi" sub un soare sumbru. Poetul, îmbrăţişând o ţinută protocolară sau căzând, repetat, în stări tenebroase, se declară învins de acel „dor fără saţiu", plătind „amarnicul preţ al cenuşei". Şi vădind, ca poeta artifex, un „trist entuziasm" (amalgamându-şi trăirile sisifice, de „nepace"), sorbind voluptuos potirul „plin cu otrave". Jucându-şi, aşadar, rolurile, rânduite sub nemiloasa sentinţă a tragismului condiţiei umane. O prelungită, nerezolvabilă „criză de identitate" amprentează, după Gheorghe Grigurcu, acest lirism „suprasaturat de teatralitate" (e drept, dezinvoltă, distinsă, înnobilată, evoluând pe un „făgaş formal dramatic"), gata de a se autodevora, apt, câteodată, de a evada din „acvariumul imaginilor". Să uzurpe actorul pe poet, cel „gata de drum", încercând a se lepăda de „visul rău", insinuând îndoiala şi înscenându-şi – somnambulic – propriul sfârşit, sub „fluturarea hidoasă" a Morţii? Zbuciumată, autocontemplativă, simulantă, luxoasă, dar şi sinceră, vibratilă, în pofida „hamletismelor", poezia lui Emil Botta se îmbibă luxuriant cu un lexic tragic, dizolvat într-un estetism patetic. Încât violenţa imagistică se estompează, livrată voalat prin absorbţie culturală, artificializându-se. Iar Emil Botta ar candida, cum pasional propunea Doina Uricariu, la un loc de frunte în peisajul nostru liric, completând lista marilor B. Rătăcind în lumea „de dincolo", în pădurea „cea neagră", sub vraja umbrelor, Emil Botta închipuie, având extazul adâncurilor, cu frenezie imagistică neoromantică, o întinsă thanatologie. Melopeea morţii şi adierile transcendenţei, galanteria funebră și „focul clipei", medievalismul, himera și Umbra, teatralitatea (poză, măști, roluri) fac din acest poet, oferindu-și o lungă tăcere (1943-1966), un „făuritor de limbă poetică", recunoştea Ştefan Augustin Doinaş; dar și, paradoxal, un ferment, impulsionând orfismul moldav. Chiar dacă fostul boem, un om straniu, alături de alţi „curtezani ai muzelor" (Horia Stamatu, Barbu Brezianu, Arşavir Acterian şi Pericle Martinescu, mărturisitorul) se preumbla cu Corabia rataţilor, asigurându-ne (v. Post ludum) că n-ar face cu poezia „o nobilă pereche". Ceea ce, din fericire, împerechind naturaleţea cu artificiul, nu se adevereşte.

ADRIAN DINU RACHIERU

Literatura babiloniană și asiriană

EPOPEEA LUI IZDUBAR

TĂBLIȚA VII. COLOANA II
LUPTA CU DRAGONII ÎN MUNȚI. VĂZĂTORUL ESTE RĂNIT MORTAL. VIZIUNEA SA SENINA ASUPRA VIEȚII DE APOI

Regele faimei ajunsese departe, drum lung străbătuse
Împreună cu Văzătorul. În ţinutul Mas sosiseră
Şi nu ştiau ce anume le pregătise Soarta în cale.
Conversând liniştiţi îşi petrecuseră ziua.
După ce vreo douăzeci de ore dealuri şi câmpii au străbătut,
Pe un munte-au dat de o pădure de nepătruns.
Într-un defileu adânc au călărit printre tufişuri compacte,
Pe sub pini, iar acum s-au îndreptat spre o trecătoare.
Dar iată! Doi dragoni lângă o peşteră se războiesc
În calea lor! Cu spinările ridicate, trupurile lor şerpuiesc,
Îşi întind boturile nesăţioase cu un răget asurzitor
Care iese sălbatic din boturile lor pline de sânge închegat.
Peste capetele lor cerul e plin de nori joşi,
Pe care Anu i-a îngrămădit deasupra lor mânios.
Din răsuflarea lui Rimmon furtuni întunecate zboară deasupra lor,
Care, împreună cu zeii Morţii, plutesc ameninţător.
Cele şapte vânturi rele urlă sălbatic împrejur,
Iar cedrii ce se frâng cutremură pământul în căderea lor.
Acum Tsilattu îşi întinde aripile negre asupra tuturor,
Învăluind în întuneric toată pădurea cu linţoliul său.
Pentru siguranţă, descalecă amândoi,
Şi peste capetele lor se revarsă izvoare de abanos.
Dar ascultaţi! Ce zgomot se aude asurzitor, cumplit?
Vin dragonii! Crestele lor de foc îşi ridică
Deasupra celor doi şi mai aproape ard ochii lor de flacără,
Şi iată! Asupra călătorilor se năpustesc monştrii fioroşi!
Cel mai mare dragon sare pe Regele-Uriaş,
Care, respingându-l cu sabia ce în război folosea,
Cu multe răni îl străpunge, înapoi îl împinge,
Dar vine iar, îşi reia atacul feroce,
Cu colţii căscaţi ca victimele să-ţi poată devora,
Peste capul monarhului cu mult îşi înalţă creasta sa.
Răsuflarea-i arzătoare peste coiful Regelui luceşte,
Dar pieptul şi-a expus! Regele loveşte!
Lama-i străpunge măruntaiele! Pe moarte acum, dragonul cutremură pământul,
Şi furios, plesneşte toată pădurea dimprejur!
Dar ascultaţi! Ce ţipăt teribil, stăruitor
Şi strigăte de durere răsună sfâşietor?
Un fulger orbitor, şi iată! tot ţinutul descoperă;
Apoi tunete cumplite, iar întunericul repede acoperă
Priveliştea-ngrozitoare, ce mereu va reveni
În faţa ochilor Regelui, oriunde-ar rătăci.
Vai! Pe Heabani Regele prea târziu îl scoate
Din colţii bestiei, ce sub nişte vârfuri de stâncă moare,
Stânci ce-ameninţător se-apleacă lângă peşteră. Iar acum zarvă mare
Vine de la „dalki” ce-mprejurul lor joacă hora,
Nebune de bucurie, în timp ce se ridică voci din infern,
Ce-şi bat joc îngrozitor, strident.
Strigătele de agonie revin, amestecate cu murmure batjocoritoare,
Şi râd cu ură cumplită de-acele gemete sfâşietoare.
Deasupra Văzătorului său Izdubar stă năucit,
N-aude nici ţipetele, nici batjocura fioroaselor „dalki”.
Pe sub fulgere luminoase în curând el a găsit
Peştera, şi pe Văzător pe pământ l-a întins.
Inima ce i se frânge de durere strigă acum sfâşietor:
„Heabani! O, Văzătorul meu, tu nu trebuie să mori!
Vai, groaznica Mammitu aici ne-a împins!
Trezeşte-te pentru mine! Trezeşte-te, nobilul meu Văzător!
Pe zeii din Erech să fi murit eu i-aş fi rugat
Pentru tine! Văzătorul meu! Puterea mea! Mândria regatului meu!”

(continuare în nr. viitor)

Traducere din limba engleză de Liana ALECU

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Secretar de redacție:
Simona FUSARU

Redactori:
Lucian COSTACHE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Ion PANTILIE

Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Corectură:
Jean DUMITRAȘCU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/219976

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite
la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
VENUS PRINTING SOLUTIONS
Iași

Revista nu publică decât texte originale, deci care nu au mai apărut în alte publicații.

RECLAMA

În cursul lunii august a acelui an, Dana a stat la noi câteva zile. N-o mai văzusem din copilărie, de când ne-am mutat de la Braşov la Bucureşti. Era fiica unei bune prietene a mamei mele. Venise să dea examenul de admitere la facultatea de filologie din Capitală. Eu trecusem în anul trei al acestei facultăţi şi mă bucuram atunci de vacanţă.

Dana era căsătorită cu un medic stagiar, repartizat într-un sat din Dobrogea. Se cunoscuseră pe când ea era încă elevă de liceu, iar el student. Îndrăgostiţi lulea, s-au dus la ofiţerul stării civile de cum şi-a dat ea bacalaureatul.

I-am cedat camera şi dormeam pe un fotoliu-pat, în sufragerie. Dimineaţa şi la prânz, luam masa numai noi doi. Seara, împreună cu părinţii mei.

Încă din prima zi, Dana s-a înscris la examenul de admitere şi a aflat care era programul probelor. În timpul rămas până la prima probă, o ajutam să recapituleze materia.

Într-o dimineaţă, pe la ora 11, când tocmai începuserăm să ne ocupăm de opera lui Caragiale, soneria m-a chemat la uşa de la intrare. Am deschis-o şi m-am pomenit în faţă cu şapte tineri în şir indian, câte unul pe fiecare din treptele care duc la această uşă. Îi cunoşteam pe toţi. Erau vecini din cartier. În fruntea lor se găsea un tânăr miliţian, care locuia şi el în cartier. Era sectoristul nostru, o funcţie care îi corespunde celei de poliţist de proximitate de astăzi. Următorul era Costel, fostul meu coleg de clasă. Pe feţele lor citeam că se aşteptau ca altcineva să deschidă uşa, nu eu.

Sectoristul a dovedit prezenţă de spirit. S-a descurcat spunându-mi că peste o săptămână urma să verifice cartea de imobil. Venise, chipurile, să anunţe lucrul acesta! Am asistat apoi la plecarea precipitată a întregului pluton. Îmi rămânea să găsesc explicaţii pentru ciudata lor vizită.

În spatele străzii noastre, pe toate lungimea ei, se află un bloc de locuinţe cu parter şi două etaje. Spre camera care era acum a Danei, dau bucătăriile şi balcoanele din spate ale unor apartamente.

Cred că, seara, Dana îşi expunea trupul tânăr şi frumos. Aprindea lumina, dădea perdelele la o parte şi prezenta un scurt spectacol de striptis şi pantomimă. Apoi stingea lumina, trăgea perdelele, îşi punea pijamaua şi se culca.

Pentru a-şi atinge scopul, ea recurgea uneori la acest ritual foarte mobilizator. Nu-mi pot însă imagina ce voia să obţină de data asta şi de la cine şi la ce scenariu s-a gândit Dana!

Din bucătărie, a văzut-o Costel şi a dat şfară în ţară. Tinerii s-au organizat sub egida puterii statului.

După plecarea plutonului, m-am întors la Dana. Nu i-am povestit cum a decurs întâlnirea mea cu cei şapte musafiri, dar i-am spus următorul banc, ce-i drept, cam din topor:

„Sună soneria. Doamna se duce la uşă şi întreabă: Cine e? I se răspunde: Poşta! Doamna întreabă din nou: Câţi sunteţi?"

Bancul i-a plăcut. Apoi am reluat discuţia despre Caragiale, de unde a fost ea întreruptă.

S-au afişat rezultatele. Am aflat cu toţii că n-a reuşit şi Dana s-a întors acasă. N-am mai văzut-o de atunci niciodată.

Alexandru MĂLĂESCU

Ziua Internațională a Poeziei sărbătorită la Conacul Golești

În 21 martie, la Muzeul Goleşti, a fost sărbătorită poezia într-un eveniment organizat de scriitoarea Nicoleta Popa (Uniunea Scriitorilor, Filiala Poezie, Bucureşti), omagiind Ziua Internaţională a Poeziei.

Invitatul după-amiezei lirice a fost scriitorul din Republica Moldova Nicolae Spătaru, născut la 13 ianuarie 1961, în Horbova, Ţinutul Herţa, Ucraina de azi. În 1983 a absolvit Facultatea de Limba şi Literatura Română a Universităţii de Stat din Cernăuţi. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova şi al PEN-Clubului. A debutat în 1992. A scris numeroase cărţi pentru care a fost distins cu multe premii literare.

Despre el au vorbit prozatorul Cezar Mihai Pârlog şi poetul Dragoş Popescu, cercetător principal la Institutul de Filosofie şi Psihologie „C. Rădulescu-Motru" al Academiei Române.

Au citit din creaţia lor poeţii Romulus Brâncoveanu, prof.univ. la Facultatea de Filosofie bucureşteană, Virgil Diaconu (Uniunea Scriitorilor, Filiala Piteşti, director al revistei *Cafeneaua Literară*), Angi Melania Cristea (prof. Craiova), Gelu Ungureanu, Liviu Mățăoanu (Uniunea Scriitorilor, Filiala Piteşti), Silvia Grigore, Magda Grigore (Uniunea Scriitorilor, Filiala Piteşti), Alexandra Niculae, Ion Burhan, George Badea, Daniela Voiculescu, Dan Dragoi, Mihaela Asandei, Raluca Hana Sandu.

Irina Munteanu a interpretat, acompaniată la chitară, câteva piese folk.

Conacul Goleştilor a trimis la întâlnire amintirea lui Dinicu Golescu!

Liviu MĂȚĂOANU

LITERATURA ROMÂNĂ

Mirajul poeziei și problema traducerii...

Tristeţile lui Sebastian. Tălmăciri din lirica universală (Editura „Tracus Arte", Bucureşti, 2022) cuprinde o serie de poeme care confirmă parţial tristeţile traducătorului **Dan Sebastian Buciumeanu**.

În primele 150 de pagini ale cărţii sunt traduşi 50 de poeţi din lirica modernă franceză, germană, rusă, irlandeză, spaniolă, italiană, chineză şi americană, iar ultimele 52 de pagini, reunite sub titlul „În loc de COLOFON. Ultimele tristeţi", ne propun un text lămuritor asupra autorilor traduşi, a poeziilor acestora şi uneori a artei lor poetice. În această ultimă secţiune mai sunt tălmăciţi încă doi noi poeţi.

Pentru mine, Dan Sebastian Buciumeanu este o descoperire recentă, care, alături de Lidia Vianu, Constantin şi Camelia Manea, Liliana Alecu sau Ioana Cosma, ilustrează foarte bine una dintre seriile de traducători de poezie care merită toată atenţia.

Încă de la începutul secţiunii a doua a cărţii sale, D.S. Buciumeanu îşi pune problema traducerilor şi, în acest sens, el ne oferă, un dialog din filmul *Nostalgia*, regizat de Andrei Tarkovski (1983), din care aflăm mai întâi că „POEZIA E INTRADUCTIBILĂ CA, DE ALTFEL, ARTA, ÎN GENERAL."

Dar dacă poezia este intraductibilă, după cum spune Tarkovski, înseamnă că poezia care s-a tradus totuşi în limba mea nu este corpul liric, semantic şi vizionar al poeziei originale, ci altceva... Eu citesc un text al cărui mesaj este *altul* decât cel original... Şi tot aşa, toate poeziile traduse în limba mea sunt altceva decât originalele, sunt trădări sau deformări parţiale ale originalelor...

În finalul dialogului extras de către Sebastian Buciumeanu din filmul lui Tarkovski se afirmă că „trebuie să distrugem hotarele, frontierele (...) dintre state", aşadar frontierele lingvistice. Şi într-adevăr, traducerea unei poezii tocmai asta face (trebuie să facă): distruge hotarele unei limbi şi plasează conţinutul original tradus în hotarele altei limbi...

Este totuși acest nou conţinut, deci poezia tradusă, cu adevărat, o traducere a conţinutului original? Reuşeşte poezia tradusă în limba mea să exprime sau transmită conţinutul liric-poetic-vizionar, deci elementul de înaltă sensibilitate şi viziune poetică al originalului, presupunând că acest element există în creaţia originală?

Pentru noi, a citi o poezie bine tradusă (tălmăcită) în limba română înseamnă a ni se oferi un corp liric-semantic-vizionar care să ne transmită tocmai elementul de înaltă sensibilitate şi viziune poetică al originalului, tocmai farmecul poeziei originale, dacă poezia originală are acest farmec. Dar ştiu eu, în calitatea mea de lector pasionat de poezie, dacă ceea ce citesc în limba mea provine din traducerea unei poezii fermecate, pentru ca în acest fel să îmi dau seama de calitatea traducerii pe care o citesc?

Iată şi o altă problemă. Un traducător „profesionist" mi-a mărturisit acum mai bine de zece ani că poeziile mele traduse în limba franceză şi engleză sunt proză curată, deci că s-a pierdut tocmai elementul poetic. Ce puteam să fac? Nimic. Orice poet este la voia traducătorului său, la bună voia ştiinţei şi sensibilităţii sale.

Întorcându-mă la cartea noastră, aş spune că D.S. Buciumeanu cunoaşte foarte toate lucrurile care ne frământă, ca poeţi şi cititori, iar noi trebuie să avem încredere în harul său. Fără traducători, aşadar fără traducători buni, am fi mai săraci, pentru că am pierde cea mai mare parte din poezia lumii. Pentru că există şi poezie care a fost tradusă ca poezie, iar nu ca proză. De exemplu, Biblia este plină de poezie. Iar asta înseamnă că a fost tradusă bine.

D.S. Buciumeanu a absolvit Facultatea de Litere a Universităţii din Timişoara (specialitatea română-germană) în 1966. El a fost un timp profesor suplinitor de limbă franceză şi germană, iar, începând din 1975 până în 2002, a fost profesor titular de limba şi literatura română la două prestigioase licee din Turnu Severin. În anii ′90 a devenit lector asociat la Colegiul severinean al Universităţii din Craiova.

În perioada 2002 – 2006, a preluat ca lector titular, catedrele de literatură comparată, folclor, literatură universală şi teoria literaturii la Facultatea de Litere de la Centrul universitar craiovean din Turnu Severin.

A publicat volumele *Comori de carte veche românească şi străină în biblioteca I. G. Bibicescu*, Editura „Scrisul românesc", Craiova, 1996, *Dosoftei poetul. O hermeneutică a „Psaltirii în versuri"*, Editura Viitorul Românesc, Bucureşti, 2001, *Surâsul clasicilor şi alte surâsuri*, Editura Tracus Arte, Bucureşti, 2018, volum de istorie literară, memorialistică şi eseuri, *Surâsul cronicilor. Autori severineni*, Editura Autograf MJM, 2021, *Concertino baroc*, Editura Universitară de Vest, Timişoara, 2019, *Noul Spital al Amorului,* Editura Autograf MJM, 2021, *Cinematograful Flacăra*. Cărţile *Comori de carte veche românească şi străină în Biblioteca I. G. Bibicescu*, *Dosoftei poetul. O hermeneutică a* „Psaltirii în versuri", ediţiile I şi II, şi *Tristeţile lui Sebastian* se află şi la Biblioteca Naţională a Franţei Francois Mitterrand.

Virgil DIACONU